

Sociaal Breda in beeld

Nota Sociale Infrastructuur

TER VASTSTELLING

Gemeente Breda

dienst Sociale zaken, Arbeidsmarktbeleid en Welzijn

SOCIAAL BREDA IN BEELD
Sociale Infrastructuur in Breda

Informatie: Vakdirectie Welzijn, afdeling Beleid, Yvonne Heeres,
telefoon (076) 529 46 26, e-mail saw.welzijn@breda.nl.
Ter vaststelling, oktober 2003

VOORWOORD

In het Programakkoord (2002-2006) van het college van B&W staat in het hoofdstuk Zorg dat het instrument sociale infrastructuur verder uitgewerkt moet worden. De sociale pijler heeft immers naast de fysieke en infrastructurele veranderingen ook invloed op de stad met zijn bewoners. In het Programakkoord is er ook nadrukkelijk aandacht voor de netwerken en contacten met bewoners. Ook in de Stadsvisie is dit verwoord: " de sociale infrastructuur maakt wezenlijk onderdeel uit van de pijlers van de stad" . In de Stadsvisie is onder andere een definitie van de sociale infrastructuur gegeven.

Sociale infrastructuur is in de Stadsvisie neergezet als een instrument dat de verschillende sociale beleidslijnen bij elkaar brengt en dat een gestructureerde aandacht voor de sociale pijler van het Grote Stedenbeleid verzekert.

Vanuit deze achtergrond is het gedachtegoed over de sociale infrastructuur in de gemeente Breda verder tot ontwikkeling gebracht. In deze notitie wordt een stedelijk kader weergegeven voor de sociale infrastructuur in Breda. Wat wordt er met de term bedoeld, wat heeft de sociale infrastructuur als doel en wat behelst sociale infrastructuur. Er is een overzicht opgenomen van wat er in Breda wordt verstaan onder de sociale basisvoorzieningen. Deze basisvoorzieningen zijn vervolgens in een bandbreedte geplaatst en genormeerd zodat later, mede op basis van een sociale analyse, per district een plan kan ontstaan voor de gewenste sociale infrastructuur.

Breda is hiermee een van de eerste steden die een uitwerking geeft aan sociale infrastructuur. Ik geloof dat dit Bredase instrument een goed handvat biedt om de sociale structuur in de bestaande en nieuwe delen van onze stad te versterken én de gestructureerde aandacht te geven die dit verdient.

mr. M.P. Heerkens

Wethouder Sociale Zaken, Arbeidsmarktbeleid en Welzijn

SAMENVATTING

De definitie van sociale infrastructuur in Breda is: "het geheel aan organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maken dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten, groepen, netwerken en gezinnen) samen kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving".

Sociale infrastructuur is hiermee een instrument van het lokaal sociaal beleid en heeft daarmee ook dezelfde doelstellingen als het lokaal sociaal beleid. Deze doelstellingen zijn: bevorderen van de zelfredzaamheid en maatschappelijke en sociale participatie, reïntegratie van achterstanders en het bieden van een basisniveau aan ontmoeting, ontplooiing en ontspanning. In dit lokaal sociaal beleid is er extra aandacht voor de vijf kwetsbare groepen van het lokaal sociaal beleid waarvan bekend is dat zij sneller in een sociaal isolement terechtkomen. Hierbij gaat het om: maatschappelijk marginalen, kwetsbare ouderen, jongeren met een slechte start, allochtonen en langdurig werklozen en jonge arbeidsongeschikten.

Sociale infrastructuur wordt in Breda in de meest brede vorm ingezet: het behelst zowel de basis als de specifieke voorzieningen, de formele als de informele netwerken en het beslaat meerdere sociale beleidsterreinen (naast welzijn ook onderwijs, kinderopvang, sport, armoedebeleid, maatschappelijke opvang etcetera). Dit geeft al aan dat veel waarde wordt gehecht aan het instrument sociale infrastructuur.

Voorzieningen

Rond de thema's van de Stadsvisie wonen, werk, zorg en welzijn (in plaats van cultuur) zijn de basisvoorzieningen benoemd en is aangegeven welke rol de gemeente speelt bij het bieden van de voorziening. Van de voorziening is aangegeven in welke mate deze aanwezig moet zijn door een bandbreedte te benoemen. Afhankelijk van de aanwezigheid van indicatoren kan een voorziening in meer of mindere mate wenselijk zijn.

Bij de thema's zijn voor de volgende beleidsterreinen de voorzieningen benoemd:

Zorg : gezondheidszorg, ouderen en hulpverlenende zorg, maatschappelijke opvang

Welzijn : welzijnswerk, integratie, sport, kinderopvang en onderwijs

Wonen : woningen, woon- en leefomgeving

Werk : werk

De specifieke voorzieningen worden op basis van een situatie in het district vormgegeven en ingezet. Er kunnen dan ook tussen de verschillende districten grote verschillen aanwezig zijn. De specifieke voorzieningen worden meestal aangeboden door de grote welzijnsinstellingen in Breda.

Netwerken

Netwerken maken het mogelijk dat informatie en diensten uitgewisseld worden en via netwerken kan betrokkenheid, verantwoordelijkheid en respect worden getoond. Het is ook mogelijk via netwerken een beroep te doen op anderen voor ondersteuning. Er zijn zowel formele als informele netwerken. De formele netwerken dekken de relaties van instellingen en (bewoners- c.q. vrijwilligers)organisaties. Dit zijn vaak vastgelegde netwerken. De informele netwerken betreffen de relaties die mensen onderling leggen: het praatje over de heg, familie, vrienden, kennissen. Van deze netwerken is het moeilijker een overzicht te krijgen. Informele netwerken dringen verder door in de samenleving dan formele netwerken.

Als bijvoorbeeld een instelling of de gemeente iets te weten wil komen over wensen en behoeften van bewoners is het zinnig dat de instelling niet alleen de formele netwerken raadpleegt maar ook een ingang probeert te vinden in de informele verbanden.

(Bewoners-) Organisaties kampen met bestuurstekorten en vergrijzing en kunnen voor hun activiteiten moeilijk aan vrijwilligers komen. Ook veel allochtonen voelen zich niet thuis in de Nederlandse formele organisatievorm. Het opzetten van nieuwe aanvullende participatievormen om met mensen in contact te komen is noodzakelijk om zicht te houden op wensen en behoeften van bewoners. Het versterken van de informele netwerken komt de sociale vitaliteit van een wijk ten goede. Mensen lossen immers de meeste problemen liever zelf op (met behulp van burens, kennissen en vrienden of familie).

Stappenplan uitwerking per district

Om de huidige en gewenste sociale infrastructuur in wijken in kaart te brengen kan onderstaand stappenschema worden doorlopen:

1. Sociale analyse van het district (statistische gegevens over bevolking, voorzieningen, netwerken, participatie van bewoners en de aanwezigheid van vijf kwetsbare groepen. Deze informatie staven en aanvullen door gesprekken met het district).
2. Inventarisatie huidige voorzieningen en netwerken. Benoemen streefbeeld van de sociale infrastructuur van het district.
3. Bundeling van aanbevelingen per buurt.
4. Benodigde voorzieningen worden gekoppeld aan netwerken en er wordt zichtbaar gemaakt welke netwerken versterkt moeten worden.
5. Meerjarig investerings(actie)plan.

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	9
1.1	Aanleiding	9
1.2	Opzet van het onderzoek	9
1.3	Leeswijzer	9
2.	Lokaal sociaal beleid en de plek van sociale infrastructuur	11
2.1	Definitie lokaal sociaal beleid	11
2.2	Doelstellingen lokaal sociaal beleid	12
2.3	Doelgroepen lokaal sociaal beleid	13
2.4	Relatie lokaal sociaal beleid en sociale infrastructuur	15
3.	Sociale infrastructuur in Breda	17
3.1	Definitie	17
3.2	Doelstellingen en doelgroep	17
3.3	Keuzes in reikwijdte	17
3.4	Flexibiliteit	19
4.	Basis- en specifieke voorzieningen	23
4.1	Inleiding	23
4.2	Basisvoorzieningen	25
4.2.1	Zorg	26
4.2.2	Welzijn	28
4.2.3	Wonen	33
4.2.4	Werk	36
4.3	Specifieke voorzieningen	37
5.	Formele en informele netwerken	39
5.1	Inleiding	39
5.2	Formele netwerken	39
5.3	Informele netwerken	39
5.3.1	Civil society	40
5.3.2	Inzicht in de informele netwerken	41
5.3.3	Versterken van de informele netwerken	42
6.	Relatie met de fysieke en economische infrastructuur	43
6.1	Relatie met Ruimtelijke ontwikkeling, Milieu en Economische zaken	43
6.2	Relatie met Stadsbeheer	43
6.3	Relatie met Bestuursdienst	43
7.	Sociale infrastructuur in de wijk: een plan van aanpak	45
7.1	Inleiding	45
7.2	Stappenplan	45
	Bijlage 1. De gekozen bandbreedtes van basisvoorzieningen	49

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Breda heeft de opgave om doeltreffend en doelmatig sociaal beleid te formuleren, uit te werken en uit te voeren. Een van de nieuwe termen die opduikt in stukken over lokaal sociaal beleid is de term sociale infrastructuur. Het item wordt gebracht als dé oplossing voor sociale problemen.

De invulling die aan de term sociale infrastructuur wordt gegeven verschilt echter sterk. Ook in Breda heeft iedereen een eigen beeld bij de term sociale infrastructuur. Deze notitie moet tot één denkbeeld en één ontwikkelingslijn voor sociale infrastructuur in Breda leiden. Het moet tevens een handvat bieden voor het uitwerken van de sociale infrastructuur per district zodat per district een integraal (meerjarig) sociaal investeringsplan kan worden opgesteld.

1.2 Opzet van het onderzoek

Voor het opstellen van deze notitie heeft het NIZW (Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn) informatie geleverd over landelijke sociale tendensen en de verschillende betekenissen van sociale infrastructuur. Er zijn met de heer prof.dr. P.E.W.M. Tops, de heer drs. C.B.P. Weterings van de UvT (Universiteit van Tilburg) en de heer A. Sprinkhuizen van het NIZW brainstormsessies georganiseerd over de invulling van het begrip sociale infrastructuur in Breda. Theoretische gegevens en de praktijk in Breda hebben gezamenlijk geleid tot de invulling van de term sociale infrastructuur voor Breda. Intern is gesproken met coördinatoren van de diverse sociale beleidslijnen om te komen tot een lijst van basisvoorzieningen en er is overlegd met de diensten RMCE, SB en Concern om aansluiting bij andere (integrale) gemeentelijke beleidsvelden te bewerkstelligen.

1.3 Leeswijzer

De opzet van de notitie is als volgt. Hoofdstuk 2 gaat in op de plek van sociale infrastructuur in het lokaal sociaal beleid. Het sociale beleid wordt gedefinieerd en doelstellingen en doelgroepen passeren de revue waarna de relatie met sociale infrastructuur het hoofdstuk afsluit. Hoofdstuk 3 geeft een definitie van sociale infrastructuur in Breda, geeft doelstellingen en doelgroep aan en beschrijft de gemaakte keuzes in de betekenis van sociale infrastructuur in Breda. In hoofdstuk 4 wordt de sociale infrastructuur uitgewerkt voor het onderdeel voorzieningen. Basisvoorzieningen worden voor Breda benoemd. De netwerken komen aan bod in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 geeft de relatie aan met de fysieke en economische pijler. Hoe deze theoretische invalshoek omgezet kan worden naar de praktijk van de buurten in Breda staat in het plan van aanpak sociale infrastructuur per district in hoofdstuk 7.

2. LOKAAL SOCIAAL BELEID EN DE PLEK VAN SOCIALE INFRASTRUCTUUR

2.1 Definitie lokaal sociaal beleid

Lokaal sociaal beleid in de gemeente Breda is: beleid van en in de gemeente Breda (1) dat gericht is op het integraal, sectoroverstijgend (2) voorkomen (3) en oplossen van sociale problemen (4) en meer algemeen het versterken van de sociale vitaliteit van de stad. Deze definitie bevat een aantal componenten die toelichting verdienen.

1. *Interactief in de gemeente*

Het eerste deel geeft aan dat lokaal sociaal beleid in de gemeente tot stand komt. De eerste component focust op het aspect van interactieve beleidsvorming. De gemeente kiest niet voor een bovengeschatte positie maar probeert instellingen en burgers waar mogelijk in een zo vroeg mogelijk stadium bij de beleidsvorming te betrekken. Dit geeft aan dat de gemeente een regierol vervult in het lokaal sociaal beleid. In de nota "De regels van het spel" worden hiervoor regels gesteld en instrumenten aangedragen. Het beïnvloedingsinstrumentarium beslaat de formele inspraak, participatie en consultatie.

2. *Integraal en sectoroverstijgend*

Deze termen wijzen op het belang van het op een integrale, sectoroverstijgende wijze aanpakken van problemen. Deze component verwoordt de overtuiging dat het voorkomen en oplossen van sociale problemen, en meer algemeen het verbeteren van de sociale conditie van de stad, slechts kans van slagen heeft als krachten en specialismen worden gebundeld. In het geval van integraal beleid of integraal werken gaat het er dus om steeds goed te bezien welke instanties met elkaar moeten samenwerken om effectief een probleem aan te pakken. Daarnaast is het steeds van belang te bezien of de handelingen van de verschillende beroepsgroepen en sectoren die betrokken zijn bij het oplossen van sociale problemen, goed te coördineren en op elkaar af te stemmen zijn.

Bijvoorbeeld:

Zo kan de werkloosheid in Breda pas echt effectief aangepakt worden als het onderwijs, Sociale Zaken, het CWI, het welzijnswerk, de jeugdhulpverlening, het lokale bedrijfsleven en andere relevante partners nog beter de handen ineenslaan. Geïsoleerde acties van afzonderlijke instanties hebben te weinig rendement. Hetzelfde geldt voor het verbeteren van de leefbaarheid. Als bijvoorbeeld welzijnsinstellingen, winkeliersverenigingen, bewonersorganisaties, woningcorporaties, de politie en andere relevante instanties niet samenwerken is het rendement van alle afzonderlijke acties vaak teleurstellend.

3. *Anticiperend en preventief*

Een derde component schuilt in het woord 'voorkomen'. De gemeente wil in haar sociaal beleid sterker het accent gaan leggen op preventie. Niet de put dempen als het kalf verdrongen is, niet wachten tot zaken uit de hand lopen, maar proberen middels anticiperend en preventief beleid problemen te voorkomen (bijvoorbeeld via voorschoolse opvang taalachterstand terugdringen en daarmee ook schooluitval op latere leeftijd).

4. *Niet alles verbinden met (sociale) problemen*

Het gemeentelijke beleid is niet alleen gericht op het voorkomen en oplossen van problemen, maar richt zich ook op zaken die beter kunnen. De gebouwde omgeving kan fraaier, de pleinen en parken schoner en uitnodigender, de straten schoner en het culturele leven toegankelijker en verrassender. Ook de sociale conditie van een stad kan, al is het maar in de details, worden verbeterd. Niet op alle terreinen van het lokaal sociaal beleid dient de stap van 'niets' naar 'iets' te worden gemaakt, veelal gaat het om de stap van 'redelijk' naar 'goed' en waar mogelijk naar 'heel goed'. Uitgangspunt van het lokaal sociaal beleid is gestructureerd aandacht te geven aan de sociale conditie van de stad. Meer dan in het verleden zal daarbij ook gebruik worden gemaakt van de sterke, positieve krachten in de stad.

2.2 Doelstellingen lokaal sociaal beleid

Doelstellingen van het sociale beleid in Breda:

1. bevorderen zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie
2. bieden van een basisniveau aan mogelijkheden voor ontmoeting, ontplooiing, ontspanning en opvang (sociale participatie)
3. (re)integratie van achterstanden

Zelfredzaamheid:	bevorderen dat inwoners van Breda zoveel mogelijk op eigen kracht in het leven staan en daar richting aan geven, zowel in lichamelijk als sociaal-emotioneel en economisch opzicht.
Maatschappelijke participatie:	bevorderen dat inwoners van Breda zoveel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen voor de samenleving waarin zij leven en daartoe gebruik maken van de democratische middelen die hen ten dienste staan.
Sociale participatie:	vergroten van de sociale binding en samenhang in wijken en buurten (ontmoeting+).
Reintegratie achterstanden:	door maatwerktrajecten de sociale (re)integratie van personen in een achterstandspositie bewerkstelligen.

(MOP GSB 1999-2003 en "Naar een nieuw Bredaas subsidiebeleid", 1999)

Leidraad in het sociaal beleid is het stimuleren van de zelfredzaamheid en het afremmen van de overheids-, hulp- en zorgafhankelijkheid van burgers. Natuurlijk, volledige zelfstandigheid bestaat niet. Mensen zijn op elkaar aangewezen. Wat mensen kunnen is zorgen dat anderen voor hen zorgen. Een groot aantal mensen gaat die zelfstandigheid goed af. Zij beschikken over de hulpbronnen om een positie van onafhankelijkheid en zelfredzaamheid af te dwingen. Ze hebben een goede opleiding, zijn gezond, bewegen zich actief in allerlei netwerken en zijn in het bezit van een goede baan. Maar er is een groep mensen die maar beperkt de beschikking heeft over deze hulpbronnen. Wat een gemeente met haar sociaal beleid vervolgens beoogt, is deze kwetsbare groep mensen te helpen bij het verwerven van (een deel) van dit kapitaal zodat ook zij in staat zijn hun lot meer in eigen handen te nemen. Anders gezegd: het uitgangspunt is het naar eigen vermogen participeren in de samenleving. De gemeente combineert het zorg- met het activeringsperspectief. Er zijn immers gradaties van zelfredzaamheid en onafhankelijkheid. Voor de een zal vrijwilligerswerk haalbaar zijn, voor de ander een Melkertbaan, terwijl anderen gestimuleerd dienen te worden tot beschutte vormen van werk of zinvolle dagactiviteiten.

2.3 Doelgroepen lokaal sociaal beleid

In principe richt het lokaal sociaal beleid zich op alle Bredanaars. Iedere Bredanaar moet zich kunnen redden in de maatschappij en participeren in het maatschappelijk leven. Bij de mensen waar dat niet automatisch het geval is wordt zorg op maat geboden.

Er zijn groepen te benoemen die kwetsbaar zijn als gevolg van verschillende soorten van achterstand. Dit zijn groepen waarvan een deel van de mensen ook in mindere mate deelneemt aan het maatschappelijk leven. De landelijke analyses (Schnabel 2000 en RMO 2000) en de plaatselijke analyses komen uit op dezelfde kwetsbare groepen. Voor deze groepen is zowel landelijk als plaatselijk specifiek beleid opgezet.

1. *Zorgbehoevende ouderen*

Op 1 januari 2002 was 25% van de Bredase bevolking 55 jaar of ouder. Binnen deze groep zijn kwetsbare ouderen aanwezig. Onder kwetsbare ouderen verstaan we allochtone ouderen (2%), hoogbejaarden van >80 jaar (14%), alleenstaande vrouwen van >75 jaar (16% van de 55+ vrouwen) en alleenstaande mannen van >75 jaar (4% van de 55+ mannen).

De verwachting is dat in 2015 de omvang van de doelgroep kwetsbare ouderen is gegroeid tot 31%. Na 2015 vindt echter de grootste groei plaats. De verwachting is dat in 2040 bij gelijkblijvende omstandigheden 40% van de bevolking bestaat uit 55+-ers en dat 60% van de woningen dan bewoond wordt door en 55+er. Hier wordt zowel bij de ontwikkeling van de woning als de woonomgeving nog te weinig rekening mee gehouden.

(“Stedelijke toetsing GWI”, 2002 en “Zorginfrastructuurplan”, 2003)

2. Jongeren met een slechte start

Kinderen in achterstandssituaties en kinderen uit etnische minderheden stromen nog veel vaker door naar de lagere vormen van voortgezet onderwijs.

In 2001 stroomde 15,4% van de Bredase leerlingen op Bredase scholen uit zonder startkwalificatie.

Het aandeel werkzoekende jongeren zonder startkwalificatie is in 2002 (ten opzichte van 2001) met 20% gedaald. De verwachting is echter dat bij minder voorspoedige economische tijden jongeren zonder startkwalificatie als eerste werkloos zullen worden.

Het aandeel werkloze jongeren van Marokkaanse of Turkse afkomst bedraagt 16%. Van hen heeft 63% geen startkwalificatie.

(* "Onderwijskansenbeleid, monitoren en evalueren", 2003)

3. Langdurig werklozen en jonge arbeidsongeschikten

De werkloosheid in de gemeente Breda ligt met 2,8 % (2002) boven het landelijk gemiddelde.

Het aandeel van allochtonen in de werkloosheid is 19% en laagopgeleiden 63%.

Het percentage werklozen is in 2003 hard aan het stijgen. Ook de prognoses laten verdere stijgingen zien.

(Swing, 2003)

4. Allochtone groepen

Met name oudere vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst, jongeren van Marokkaanse en Antilliaanse afkomst en oudere werknemers zijn aan te merken als kwetsbare groepen. In Breda is 20,3% van de inwoners allochtoon. Van de bevolking is 1,5% Turk, 2,6% Marokkaan, 1,2% Surinamer en 1,2 % Antilliaan.

(* "Couscous met appelmoes", 2000, " Kiezen voor kansen", 2000 en Swing, 2003)

5. *Maatschappelijke risicogroepen*

Dit zijn mensen die kampen met samenhangende problemen zoals alcohol- en drugsverslaafden, dak- en thuislozen en ambulante chronische psychiatrische patiënten.

Signalen uit overleg met politie en opvang wijzen op een toename van daklozen met een verslavings- en/of multiproblematiek. In 2002 hadden tussen de 80-100 mensen een daklozen-uitkering. De omvang van de groep wordt geschat op 120-140 personen waarvan er ongeveer 20 echt zorgmijndend zijn.

In de nachtopvang is er een toename van het aantal aanmeldingen van illegale asielzoekers en jongeren.

(* Kan ik hier een poosje blijven", 2003)

Aandachtspunt is dat de kwetsbare groepen niet alleen op hun kwetsbaarheid benaderd moeten worden. Deze groepen bezitten vele potenties die onvoldoende onderkend worden. Het slechts aanspreken op kwetsbaarheden kan ervoor zorgen dat mensen zich kwetsbaar gaan voelen en zij ook zelf hun sterke kanten vergeten. Vaak is er echter onvoldoende kennis over de potenties van mensen om ze daarop te kunnen bevragen. Gerichte aandacht voor het naar boven halen van de potenties van deze mensen versterkt naast het zelfbeeld ook de beeldvorming die anderen van hen hebben.

2.4 Relatie lokaal sociaal beleid en sociale infrastructuur

Om aan de in 2.2 genoemde hoofddoelstellingen van sociaal beleid concreet inhoud te kunnen geven is een vitale lokale sociale infrastructuur van belang. Alom wordt de diagnose gedeeld dat in de sociale infrastructuur van de steden geïnvesteerd dient te worden om hardnekkige sociale problemen aan te pakken. Het versterken van de sociale cohesie in (vooral) de achterstandsbuurten van de grote steden en de sociale integratie van kwetsbare groepen worden speerpunten van beleid. Een goede sociale infrastructuur is een middel daarvoor. Maar wat wordt er bedoeld met sociale infrastructuur?

Sociale infrastructuur in landelijke notities

Aan de vooravond van het tweede kabinet Kok hielden twee door het ministerie van VWS ingestelde commissies pleidooien voor versterking van de sociale infrastructuur (commissies Etty en Peper). Met name in het Grote Stedenbeleid valt de term sociale infrastructuur te pas en te onpas bij het zoeken naar oplossingsrichtingen voor sociale problematiek. In het Grote Stedenbeleid wordt aan 'de sociale pijler' een prominente plaats gegeven naast de fysieke en economische pijler: alleen dan kan er sprake zijn van een 'complete stad'.

Soms betreft het alleen de 'formele infrastructuur' (dat deel waar de overheid rechtstreekse bemoeienis mee heeft), soms ook de informele infrastructuur (associaties van burgers in allerlei verbanden). Soms gaat het om basisvoorzieningen ('de vier O's van ontmoeting, ontplooiing, opvang en ontspanning), soms gaat het uitsluitend om specifieke (preventieve of curatieve) voorzieningen (zie bijvoorbeeld SCP, werkdocument 58, 1999). Soms heeft het begrip sociale infrastructuur betrekking op het welzijnswerk, soms op een breder scala aan voorzieningen (onderwijs, wonen, veiligheid, werk et cetera).

Ook in het Stedelijk Ontwikkelingsprogramma van de gemeente Breda (Stadsvisie Breda 1999-2005) vormt de sociale infrastructuur het sleutelbegrip in de zogenaamde sociale pijler:

Sociale infrastructuur in Bredase notities

"Bij het versterken van de sociale infrastructuur en verbetering van de sociale kwaliteit ligt de aandacht van het Bredase beleid op vergroting van maatschappelijke participatie van kwetsbare groepen. Versterking van de sociale infrastructuur en verbetering van de sociale kwaliteit is nodig om de dreigende tweedeling tegen te gaan tussen hen die participeren in de samenleving door betaald werk en groepen die aan de kant staan. (...) Sociale infrastructuur is enerzijds gericht op voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, huisvesting, gezondheid, recreatie of cultuur. (...) Een basispakket aan voorzieningen voor alle burgers van Breda kan de sociale samenhang en leefbaarheid in de stad versterken zodat problemen zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden. Anderzijds geven mensen binnen de netwerken van hun eigen leefomgeving zelf vorm aan hun bestaan."

Ook hier zijn de eerder genoemde verschillende invalshoeken van de sociale infrastructuur terug te vinden:

- ◆ formele en informele component
- ◆ basis- en specifieke voorzieningen
- ◆ de brede en smalle invulling

Ook de nadruk op maatschappelijke participatie in deze passages komt niet uit de lucht vallen. In de inventarisatie van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) over sociale infrastructuur blijkt dat 'maatschappelijke participatie' een sleutelpositie in de debatten vervult (RMO, Den Haag, 2000).

In Breda is de sociale infrastructuur een onderdeel van het lokaal sociaal beleid (Programakkoord 2002, Stadsvisie 1999-2005). Een goede sociale infrastructuur is een van de instrumenten van het lokaal sociaal beleid en helpt bij het realiseren van de doelstellingen van het sociale beleid.

3. SOCIALE INFRASTRUCTUUR IN BREDA

3.1 Definitie

Breda hanteert in de Stadsvisie de onderstaande (NIZW)-definitie voor sociale infrastructuur:

'het geheel van organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maken dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten, groepen, netwerken, gezinnen) samen kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving' (Stadsvisie 1999-2005).

In het Bredase lokaal sociaal beleid wordt zowel aandacht besteed aan algemeen beleid als aan beleid dat gericht is op het voorkomen dan wel op herstellen van achterstanden. Meer dan vroeger wordt nu het accent gelegd op het voorkomen van achterstanden. Deze insteek wordt overgenomen in de sociale infrastructuur.

3.2 Doelstellingen en doelgroep

Sociale infrastructuur maakt onderdeel uit van het lokaal sociaal beleid (het is een instrument van het lokaal sociaal beleid) en heeft dan ook dezelfde doelstellingen en doelgroepen als het lokaal sociaal beleid.

Samengevat komt het erop neer dat sociale infrastructuur tot doel heeft:

- ◆ een aanbod van basisvoorzieningen en
- ◆ mogelijkheden voor maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid te creëren.

Een subdoelstelling is dat de leefbaarheid in de buurten en wijken bevorderd wordt door de sociale participatie te stimuleren.

Alle Bredanaars moeten deel kunnen nemen aan het maatschappelijke leven. Specifieke aandacht is echter vereist voor de vijf aandachtsgroepen van het sociale beleid waarvan bekend is dat zij door allerlei vormen van achterstand ook minder deelnemen aan het maatschappelijk leven (zorg-behoevende ouderen, jongeren met een slechte start, langdurig werklozen en jonge arbeidsongeschikten, allochtone groepen en maatschappelijk marginalen).

3.3 Keuzes in reikwijdte

In 2.4 werd al aangegeven dat er verschillende invullingen worden gegeven aan het begrip sociale infrastructuur (basis en/of specifieke voorzieningen, brede of smalle invulling van beleidsterreinen en de formele en/of informele component).

De drie gemaakte keuzes in betekenis van sociale infrastructuur in Breda:

1. basisvoorzieningen en/of specifieke voorzieningen

In Breda verstaan we onder sociale infrastructuur zowel basisvoorzieningen als specifieke, op voorkomen en herstel gerichte, voorzieningen.

In de basisvoorzieningen hebben het onderwijs, de sociale zekerheid en het wijk- en buurtwerk hun plaats.

In het preventieve deel treft men die organisaties, professionals en burgers aan die vooral belast zijn met het voorkomen van problemen of het voorkomen dat kleine problemen grote problemen worden.

In het curatieve, op herstel gerichte deel treft men vooral de organisaties aan die zich wijden aan rehabilitatieprojecten van allerhande maatschappelijk kwetsbare groepen (dak- en thuislozen, arbeidsongeschikten, langdurig werklozen, kwetsbare ouderen, psychiatrische patiënten, ex-gedetineerden, chronisch zieken, criminele jongeren, et cetera).

Hoewel de basis en het op voorkomen en herstelgerichte activiteiten analytisch van elkaar te scheiden zijn, gaat het in de praktijk om accentverschillen. Ook zijn deze drie dimensies bij de meeste instanties alle drie aan te wijzen. Zo draagt de maatschappelijke opvang niet alleen zorg voor het verstrekken van bed, bad en brood (basis), maar probeert ze ook te voorkomen dat het zwerversbestaan van cliënten van kwaad tot erger wordt (preventie), en is ze betrokken bij initiatieven om dak- en thuislozen naar beschut en regulier werk te begeleiden (herstel).

2. brede (onderwijs, veiligheid, wonen, werk) of smalle (welzijn) invulling

Gezien het feit dat de sociale infrastructuur moet bijdragen aan het lokaal sociaal beleid en de bijbehorende doelgroepen, kiezen we in Breda voor de brede invulling van het begrip sociale infrastructuur. De sociale infrastructuur in Breda heeft raakvlakken met de volgende beleidsvelden:

- ◆ Zorg: gezondheid, ouderen en hulpverlenende zorg en maatschappelijke opvang
- ◆ Welzijn: welzijnswerk, integratie, sport en onderwijs
- ◆ Wonen: woningen en woon- en leefomgeving
- ◆ Werk: arbeidsmarkttoeleiding

3. formele infrastructuur (dat deel waar de overheid rechtstreekse bemoeienis mee heeft) en informele infrastructuur (associaties van burgers in allerlei verband)

In de definitie van Breda heeft de sociale infrastructuur een formele en een informele component. De formele component wordt gevormd door de geïnstitutionaliseerde overleggen waarin vaak ook de organisaties deelnemen die burgers op enigerlei wijze professionele ondersteuning bieden. Daarnaast kunnen burgers individueel of in collectieve verbanden in vrije associaties zelf bijdragen aan de sociale infrastructuur. (Deze informele component wordt tegenwoordig wel vereenzelvigd met de civil society). De formele en informele sociale infrastructuur zijn sterk met elkaar vervlochten en sluiten in het ideale geval nauw op elkaar aan.

Voorzieningen spelen een voorwaardenscheppende rol bij het beginnen en instandhouden van nieuwe netwerken. Accommodaties hebben een ontmoetingsfunctie en creëren de mogelijkheid om contacten op te doen, te onderhouden en te verdiepen. In het nieuwe subsidiebeleid - een instrument van het lokaal sociaal beleid - van de gemeente Breda (Tussen Woord en Daad, Subsidies Tarieven en Voorzieningen, 2000) is ook aangegeven dat sociale infrastructuur in Breda op twee manieren wordt versterkt: via het toekennen van subsidies voor activiteiten die gericht zijn op het vergroten van de sociale en maatschappelijke participatie, zelfredzaamheid en via het scheppen en instandhouden van met name ruimtelijke voorzieningen.

Sociale infrastructuur: geen oplossing voor alle sociale problemen!

De sociale infrastructuur is een instrument voor het lokaal sociaal beleid in Breda en behelst dus zowel basis- als specifieke voorzieningen en formele en informele netwerken die zich richten op een breed scala van beleidsterreinen. De brede invulling geeft aan dat in Breda veel waarde wordt gehecht aan het instrument sociale infrastructuur bij het realiseren van het lokale sociaal beleid. Duidelijk moet zijn dat een goede sociale infrastructuur alleen, niet genoeg is om de doelstellingen van het lokaal sociaal beleid te behalen. Een goede sociale infrastructuur vergroot de participatie en levert een bijdrage aan de sociale vitaliteit maar het kan echter niet voorkomen dat mensen bijvoorbeeld tot armoede vervallen. Aanvullend beleid is noodzakelijk!

3.4 Flexibiliteit

Er zijn allerlei trends en ontwikkelingen in de samenleving die ervoor zorgen dat de gewenste sociale infrastructuur niet eenmalig benoemd kan worden. Niet alle trends zijn op voorhand benoembaar. De ontwikkelingen hebben zowel invloed op de vraag als het aanbod.

De samenleving is dynamisch en dat moet ook tot uiting komen in de gewenste sociale infrastructuur die benoemd wordt. Het continu bijstellen van het streefbeeld is noodzakelijk. Deze sociale infrastructuur is benoemd vanuit het beeld van de huidige onderstaande trends en ontwikkelingen. Mochten hierin verschuivingen optreden dan is het noodzakelijk het streefbeeld ook aan te passen.

Huidige trends en ontwikkelingen

1. *Belangrijke rol van arbeid*

Met het verminderen van betekenis van de verbanden kerk, buurt en familie is het belang van werk in de betekenis van netwerk gegroeid. Werk is niet langer gebonden aan de wijk of stad waar men woont. Er is veel forensenverkeer.

2. *Diensteneconomie*

De verschuiving van een industriële samenleving naar een diensteneconomie brengt een verschuiving teweeg in het type werknemers dat gevraagd wordt (van blauwe boorden naar witte boorden). Een verdere stijging van het opleidingsniveau ligt in het verschiet. Daarnaast vindt een uitbreiding plaats van de persoonlijke dienstverlening, werk dat vaak onder onaantrekkelijke condities wordt verricht (tijdelijke, onzekere banen, beperkt aantal uren, slecht betaald). In het "blauwe boorden werk" treedt makkelijker de multiculturalisering op dan in het "witte boorden werk". De tweedeling in het (zekere) kantoorwerk en de andere kant van de arbeidsmarkt (onzekere, schuivend aantal uren) levert ook een scheiding in de samenleving op.

3. *Ongelijkheid in welvaart*

Kansarme groepen concentreren zich steeds vaker in bepaalde buurten of wijken. De migratie binnen de woonplaats is selectief.

4. *Samenstelling van de bevolking*

Er is zowel sprake van ontgroening als vergrijzing in Breda. Dit zorgt aan de ene kant voor

vraag naar stedelijke voorzieningen op het gebied van ontmoeting, ontspanning en recreatie (vitale ouderen) en aan de andere kant voor vraag naar intensieve zorgarrangementen en buurtgebonden voorzieningen (hoogbejaarden).

5. *Gezinsopbouw en relaties*

Er is sprake van verschuiving van het traditionele gezin naar het individu als basiseenheid van de samenleving. De opties om het eigen leven vorm te geven nemen toe. Het individualiseringsproces kan in het geval van kwetsbare groepen ongunstig uitvallen, omdat niet iedereen over dezelfde hulpbronnen beschikt die noodzakelijk zijn om de regie in eigen hand te nemen (baan, opleiding, netwerken). Toename van twee of anderhalf verdiemers heeft ook gevolgen voor de onderlinge sociale opvang en controle. Er wordt meer inzet gevraagd van institutionele instanties zoals de wijkagent, onderwijzer, wijkbeheerder en kinderopvang.

6. *Informatievoorziening*

De toegankelijkheid van informatie is toegenomen, maar dit geldt alleen voor degenen die al in staat waren tot het opnemen van schriftelijke informatie.

7. *Gebouwde omgeving*

Het gedrag van bewoners (kinderen) in een buurt moet aangepast worden aan het stilstaande en rijdende wagenpark.

8. *Betekenis van de buurt*

Mede als gevolg van een aantal van de hierbovengenoemde redenen heeft de buurt een minder grote betekenis gekregen. Voor sommige groepen bewoners (hoge en lage leeftijden, gehandicapten en de minder draagkrachtigen) blijft de buurt echter het belangrijkste integratiekader.

9. *Emancipatie*

De arbeidsparticipatie van vrouwen neemt enorm toe. Dit heeft belangrijke gevolgen voor de voorzieningen (kinderopvang en dergelijke) maar ook voor voorzieningen die afhankelijk zijn van vrijwilligerswerk. Deze voorzieningen moeten zich aanpassen aan de veranderende vraag van de vrijwilliger. Ook is het belangrijk dat er mogelijkheden zijn voor het combineren van arbeid en zorg voor zowel mannen als vrouwen.

(NIZW, 2000)

10. *Veiligheidsbeleving*

Na de vuurwerkcramp in Enschede (1998), de cafébrand in Volendam (2001), de aanslagen in Amerika (2001), de aanslag op de heer Fortuyn (2002) en de verspreid over Nederland voorkomende voorvallen van zinloos geweld is veiligheid een item dat op veel plekken tot speerpunt is benoemd. Mensen zijn door eigen onveiligheidsgevoelens steeds huiveriger om zelf op te treden als er iets voorvalt in de omgeving. De tendens dat toezicht een verantwoordelijkheid is/moet zijn van de overheid, wordt hierdoor versterkt.

Mede door deze voorvallen is het vertrouwen in de overheid afgenomen en is er een sterke roep om deregulering.

11. *Kentering in economische voorspoed*

De groei in de economie en welvaart van de afgelopen jaren is tot stilstand gebracht.

Dit resulteert in aangepast financieel en inhoudelijk beleid bij zowel het bedrijfsleven als de overheid. De eerste gevolgen hiervan zijn zichtbaar in de snel oplopende werkloosheidscijfers.

Naast de hiervoor genoemde ontwikkelingen speelt ook de discussie over de maakbaarheid van de samenleving. De aanwezigheid of afwezigheid van voorzieningen kan invloed hebben op de samenleving. Als er (net als in Zweden) volop kinderopvang en naschoolse opvang wordt geboden zal er waarschijnlijk een groei optreden van het aantal tweeverdieners. Hiermee vindt een verschuiving plaats van de verzorging en opvoeding van kinderen van ouders naar institutionele instanties.

Het bijvoorbeeld mogelijk maken van de combinatie arbeid en zorg (zorgverlof) stimuleert de mantelzorg en voorkomt dat institutionele instanties in een vroeg stadium de zorg overnemen. In Breda worden ontwikkelingen vanuit het Rijk gevolgd. Het Bredase bestuur beoogt niet de samenleving in de stad doelbewust te sturen door afwijkend van landelijk en provinciale kaders voorzieningen te onthouden of voorzieningen te bieden waar de samenleving niet om vraagt. Wel wordt binnen de ruimtes en onderkende ontwikkelingen het aanbod zoveel mogelijk afgestemd op de

vraag van de bewoners van de stad Breda. Ook wordt door bijvoorbeeld voorzieningen te clusteren of centraal te positioneren geprobeerd het gebruik ervan te stimuleren.

4. BASIS- EN SPECIFIEKE VOORZIENINGEN

4.1 Inleiding

De sociale infrastructuur bestaat onder andere uit voorzieningen die in een gebied aanwezig zijn voor bewoners. De voorzieningen kunnen verdeeld worden in basis- en specifieke voorzieningen (zowel preventief als curatief).

De basisvoorzieningen zijn voorzieningen die ongeacht de kansen en knelpunten van een buurt aanwezig moeten zijn: een standaard aanbod. Dit standaard aanbod kan echter nooit sec, los van zijn omgeving, worden gezien. Juist de kansen en knelpunten in een buurt hebben invloed op het aanbod van voorzieningen. Op grond van de situatie in de buurt, specifiek sociaal beleid of integraal buurtbeleid worden de algemene voorzieningen uitgebreid en/of aangepast met specifieke (preventieve of curatieve) voorzieningen.

Bijvoorbeeld:

Er moet een school komen (algemene voorziening), op basis van de situatie in de buurt en op basis van het lokale onderwijsbeleid wordt van de school een brede school (preventieve voorziening) gemaakt.

Een ander voorbeeld. Er komt een buurthuis (algemene voorziening) en op basis van de situatie in de buurt wordt er een gericht aanbod aan sociaal-cultureel werk (preventieve voorziening) aangeboden in het buurthuis.

De normering van de algemene voorzieningen is een richtlijn waarna met behulp van de concrete situatie en het lokaal sociaal beleid verder gekeken wordt hoe het voorzieningenpakket er uit komt te zien voor de buurt!

Daarnaast is er bij het vormen van voorzieningen extra aandacht voor (toegankelijkheid van de) voorzieningen voor de onderstaande groepen omdat van hen bekend is dat zij een groter risico lopen in een maatschappelijk isolement te komen. Deze groepen zijn (zie 2.3):

1. Zorgbehoevende ouderen (en gehandicapten)
2. Jongeren met een slechte start
3. Langdurig werklozen en jonge arbeidsongeschikten
4. Allochtone groepen
5. Maatschappelijke risicogroepen

De gemeente is niet verantwoordelijk voor alle ruimtelijke voorzieningen waarin sprake is van activiteiten op het gebied van welzijn. Voor een deel vinden deze activiteiten plaats in bijvoorbeeld cafés (ontmoeting) of fitnesscentra. Daarom vindt een afbakening plaats van de voorzieningen waarvoor de gemeente een verantwoordelijkheid neemt in randvoorwaardelijke en initiërende zin. Dat wil niet zeggen dat de sociale infrastructuur alleen wordt bepaald door gemeentelijke of vanuit overheidsgelden gesubsidieerde voorzieningen. Door opname in deze lijst vallen de voorzieningen binnen het gemeentelijke beleid. De voorzieningen zijn laagdrempelig en vervullen een brede functie.

Er kan een onderscheid worden gemaakt in het niveau waarop voorzieningen worden aangeboden. Bepaalde voorzieningen worden op stads- of regionaal niveau aangeboden terwijl andere voorzieningen kleinschalig in de buurten hun plek vinden. Dit schaalniveau waarop voorzieningen worden aangeboden beïnvloedt ook de sociale structuur die daar omheen ontstaat.

Landelijke ontwikkelingen als de brede school en gezondheidscentra wijzen uit dat steeds vaker gezocht wordt naar mogelijkheden om te clusteren. Er komen (plaatselijk en landelijk) clusteringen voor van diverse voorzieningen: gezondheidsvoorzieningen, zorgpunten, voorzieningen bij scholen in de vorm van brede scholen, kindercentra. De invulling en verdeling van de voorzieningen over de clusters verschilt echter per situatie. Soms bevat de brede school een spreekuurpost voor het maatschappelijk werk en soms zit deze voorziening in een gezondheidscentrum.

Het clusteren van voorzieningen heeft een aantal voor- en nadelen:

Voordelen:

- ◆ *voorzieningshart in de buurt*
- ◆ *meerwaarde door inhoudelijke samenwerking van geclusterde partners*
- ◆ *makkelijker goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid garanderen*

Nadelen:

- ◆ *grotere afstand van bewoner tot voorzieningen door concentratie*

De gemeente Breda heeft voor verschillende beleidsterreinen uitspraken gedaan over de wenselijkheid om voorzieningen te clusteren. In de notitie "Geschikt wonen voor iedereen" wordt gesproken over centrale zones met zorgkruispunten. Deze zorgkruispunten kunnen zowel voorzieningen voor gezondheidszorg als andere zorgaanbieders behelzen. Rondom de drie pilot brede scholen wordt ook gekeken naar clustering van voorzieningen rondom de school. Hier kan het gaan om kinderopvang en peuterspeelzaalwerk maar ook om schoolmaatschappelijk werk en sociaal-cultureel werk. De clustering van sportvoorzieningen heeft vooral praktische redenen: bereikbaarheid, ruimtelijke mogelijkheden en exploitatie bepalen voor een groot deel de clustering.

In de praktijk blijkt dat clusteringen plaats vinden naar aanleiding van een wijziging van het voorzieningenpakket in een wijk. Afhankelijk van het bestaande aanbod wordt op maat een clustering voorgesteld die een meerwaarde oplevert op het bestaande aanbod in de buurten.

In deze stedelijke notitie wordt aangegeven welke voorzieningen tot de basisvoorzieningen behoren en wat specifieke voorzieningen zijn. Ook worden richtinggevende uitspraken gedaan over de wenselijkheid om voorzieningen rondom thema's te clusteren. In de districtsuitwerkingen van de sociale infrastructuur zal gekeken worden naar de mogelijkheden om voorzieningen te clusteren. De exacte invulling van de clustering kan dan ook per situatie verschillen. De clustering moet immers een aanvulling zijn op de reeds aanwezige voorzieningen in het district.

4.2 Basisvoorzieningen

Per thema van de Stadsvisie (Wonen, Werk, Zorg en Welzijn) worden de basisvoorzieningen benoemd. Belangrijk hierbij op te merken is dat het thema Cultuur van de Stadsvisie in deze notitie is vervangen door het thema Welzijn. Hier is voor gekozen omdat de keuzes over de reikwijdte van de sociale infrastructuur met name zijn gericht op de sociale voorzieningen. De voorzieningen vanuit bijvoorbeeld Cultuur of voor sociale veiligheid zijn uit deze notitie gelaten. Dit staat los van het feit dat deze voorzieningen wel degelijk invloed hebben op de sociale infrastructuur! Bezien moet worden of op termijn deze notitie uitgebreid moet worden met de andere relevante voorzieningen. Wellicht dat er op termijn een gemeentelijke notitie kan ontstaan waarin gemeentebreed alle voorzieningen op dergelijke wijze zijn uitgewerkt. Nu gaat het er in eerste instantie om de sociale voorzieningen een gestructureerde plek te geven.

De basisvoorzieningen zijn in een bandbreedte geplaatst zodat aan de hand van de bandbreedte zichtbaar kan worden gemaakt of er voldoende voorzieningen in een wijk aanwezig zijn. Of een voorziening in een buurt boven of onder in een bandbreedte zit, hangt af van een aantal indicatoren. Deze indicatoren bepalen in welke gradatie een voorziening aanwezig moet zijn.

De normen die bij de basisvoorzieningen staan zijn afkomstig uit landelijke, provinciale of plaatselijke beleidsstukken. In bijlage 1 staan de bij de gemeente Breda bekende normen voor een voorziening genoemd en is beargumenteerd waarom voor de hier genoemde norm is gekozen. Belangrijk hierbij te vermelden is dat de bandbreedtes en normen continu in ontwikkeling zijn. Het is niet de bedoeling de normen voor tien jaar vast te stellen maar om de normen bijvoorbeeld om de vier jaar (per college c.q. raadsperiode) vast te stellen. Het bestuur benoemt op deze wijze voor haar komende ambtsperiode de gewenste sociale infrastructuur en kan deze omzetten in een meerjarig sociaal investeringsplan.

Uitleg bij de tabellen:

<i>Rol gemeente:</i>	<i>beschrijft in hoeverre de gemeente invloed heeft op het fysiek plaatsen (gebouw) en/of het aanbieden van de functie van de voorziening. De gemeente heeft bij de situering van een gebouw altijd de mogelijkheid om te bekijken of zij actief een rol wil spelen in de vestiging van een voorziening door bijvoorbeeld een geschikte locatie hiervoor te bestemmen. In het vergunningverleningstraject bij de bouw kunnen randvoorwaardelijke zaken (als toegankelijkheid van het gebouw voor gehandicapten, parkeerruimte) worden geregeld.</i>
<i>Bandbreedte/norm (bron):</i>	<i>de keuze voor de norm wordt beargumenteerd in bijlage 1. Waar mogelijk wordt gewerkt met bandbreedtes zodat zichtbaar kan worden gemaakt dat de bestaande situatie in een wijk invloed heeft op de aanwezigheid van voorzieningen. De bron van de norm wordt tussen haakjes vermeld en staat waar nodig nader gespecificeerd in bijlage 1.</i>
<i>Indicatoren:</i>	<i>dit zijn factoren die invloed hebben op de voorziening boven of onder in de bandbreedte zit.</i>
<i>m²:</i>	<i>daar waar er cijfers van zijn, wordt het ruimtelijke beslag aangegeven zodat rekening kan worden gehouden met de ruimtelijke claim die de sociale voorzieningen leggen.</i>
<i>Niveau:</i>	<i>op welk schaalniveau de voorziening gesitueerd wordt (dit is vaak ook al af te lezen uit de bandbreedte of norm).</i>

Het krijgen van inzicht in de benodigde aanvullende investeringen in voorzieningen gebeurt niet op stadsniveau maar op buurt- en wijkniveau. In deze stedelijke notitie wordt hier niet op in gegaan. Zoals ook al in 4.1 gezegd kunnen basisvoorzieningen immers nooit leiden tot een sociaal plan. Afhankelijk van een situatie in een wijk of buurt worden er voorzieningen geplaatst. Voor inzicht in de benodigde investeringen in voorzieningen verwijs ik naar de notities sociale infrastructuur van de districten, vooralsnog is die er alleen in voorbereiding voor het district Noordoost.

4.2.1 Zorg

Gezondheidszorg

Iedere Bredanaar heeft recht op gezondheidszorg.

In de concept-nota lokaal beleid volksgezondheid "Beter Breda" (2003) staat aangegeven dat er een relatie is tussen de sociaal-economische status (SES) en de gezondheid van mensen. Mensen met een lagere SES doen dan ook niet zomaar een groter beroep op gezondheidsvoorzieningen. De gezondheidssituatie in steden is minder goed waarbij er een concentratie van ongezondheid is in achterstandswijken. Extra aandacht voor de kwetsbare groepen is dan ook gewenst.

Er is/ontstaat een tekort aan huisartsen en tandartsen. Doordat de vergrijzing en extramuralisering toeneemt zal het beroep op gezondheidsvoorzieningen toenemen. Gerichte acties op het vergroten van de omvang van de gezondheidszorg zijn daarom nodig.

De tendens is dat de huisartsen, tandartsen en fysiotherapeuten steeds minder voelen voor een solopraktijk aan huis. Ze vormen vaker groepspraktijken of werken samen in een centrum met andere aanbieders van gezondheidszorg. (In Breda en omgeving zijn er geen huisartsen meer met een apotheek aan huis.)

De rol van de gemeente in dit veld met vooral particulier initiatief is gering maar wel belangrijk. De gemeente speelt een randvoorwaardelijke rol bij de vestiging en kan daardoor invloed hebben op de aantrekking en spreiding van deze gezondheidszorgaanbieders.

Naast de groepspraktijken ontstaat de wens om gezondheidscentra of zorgkruispunten te creëren. Hier zitten bijvoorbeeld een huisarts, fysiotherapeut, tandarts en wijkverpleegkundige in een gebouw. (Een mondhygiëniste is een opkomend beroep dat invloed kan hebben op de normeringen voor de tandartsen.)

Voordeel van clusteringen is dat er een duidelijk gezondheidscentrum in een wijk ontstaat waar ook allerlei andere verwante praktijken bij aan kunnen haken. De gemeente spreekt de wens uit om te komen tot gezondheidscentra op wijkniveau. Hierdoor kan zij sturen op het spreidingsbeleid van de zorgaanbieders maar ook in randvoorwaardelijke zin meer betekenen voor zorgaanbieder en patiënt (plaatsing seniorenwoningen, parkeerplaatsen, openbaar vervoer et cetera). In iedere wijk moet gekeken worden naar mogelijkheden tot clusteringen van gezondheidszorgaanbieders.

Er zijn veranderingen doorgevoerd in de regelgeving rondom consultatiebureaus. Het Rijk baseert vanaf 2003 haar financiering naar gemeenten op een consultatiebureau op de 500 geboortes (1:500 geboortes). Afgezet tegen deze nieuwe rijks(financierings)norm zijn er in Breda te veel consultatiebureaus. Breda is zich nu aan het beraden hoe zij een evenwicht kan vinden tussen de landelijke financieringsnorm en uitgangspunten in het Bredase jeugdgezondheidsbeleid.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Huisarts	Geb=rww, functie=geen	Functie 1: 2.350 ▶ 2.750 inw (COTG)	Aandeel ouderen en allochtonen, werkloosheid	95-98 m ²	Buurt
Apotheek	Geb=rww, functie=geen	Functie 1: 8.000 –10.000 inw (COTG)	Aandeel ouderen en allochtonen	200-220 m ²	Wijk
Tandarts	Geb=rww, functie=geen	Functie 1: 3.250 inw (COTG)	Aandeel twintigers tot zestigers	70-80 m ²	Buurt
Fysiotherapeut	Geb=rww, functie=geen	Functie: 1: 3000 inw (COTG)	Aandeel ouderen en sporters	50 m ²	Buurt
Gezondheidscentra	Geb=rww, functie=geen	Functie 1:10.000 inw. Gebouw Conform normen aparte voorzieningen	Spreiding en compleetheid zorgaanbod	2500-3000 m ²	Wijk

Hulpverlenende zorg

In de nabije toekomst is er een forse groei van het aantal ouderen (van 25 > 40% 55+ers in 2040). Aangezien de komende jaren de groep allochtone ouderen aanzienlijk gaat toenemen en er van de integratie van de eerste generatie in de samenleving weinig terecht is gekomen, zullen de wensen en behoeften van deze groepen ouderen nader in beeld gebracht moeten worden.

Door de extramuralisering neemt enerzijds de vraag van de relatief zelfstandige oudere naar verzorgingsplaatsen af, de vergrijzing houdt echter de vraag anderzijds actueel. Het onderscheid dat er nu is tussen verzorgings- en verpleeghuizen zal in de toekomst verdwijnen.

Extramuralisering, het langer zelfstandig kunnen blijven wonen met behulp van zorg aan huis, is een trend die zich de komende jaren verder zal doorzetten. De persoonsgebonden budgetten zorgen ervoor dat zorg zich steeds vaker richt op een individuele thuissituatie.

Bewoners van Breda kunnen zich ook stedelijk op een plek aanmelden met al hun vragen over zorg, het zorgloket vervult deze functie. Het zorgloket verwijst eventueel door naar het RIO waar de indicatiestelling plaats vindt. Na de indicatiestelling krijgt de patiënt de benodigde zorg bij de reguliere zorgaanbieders.

Om tegemoet te komen aan de komende vergrijzing en extramuralisering is in Breda het model Centrale Zone opgezet. Een Centrale Zone gaat uit van de gedachte dat in "een wijk op een efficiënte manier een uitgebreide infrastructuur in stand kan worden gehouden op het gebied van welzijn, zorg en dienstverlening. Deze infrastructuur is niet specifiek bedoeld voor ouderen, maar is bedoeld voor alle mensen die er gebruik van willen of moeten maken. Nadrukkelijk zijn centrale zones bedoeld voor alle leeftijden, maar bieden tegelijkertijd een beschermd woonmilieu voor specifieke doelgroepen als bijvoorbeeld verstandelijk en lichamelijk gehandicapten, psychiatrische patiënten".

In deze zogenaamde centrale zone is een concentratie aanwezig van aangepaste woningen waarin (intensieve) zorg geboden wordt, ook bevindt zich er een zorgkruispunt (coördinatiepunt waar 24-uurszorg vanuit verschillende instellingen gecoördineerd wordt) en een aantal basisvoorzieningen zoals gezondheidszorgvoorzieningen, een winkel voor de dagelijkse levensbehoeften en een activiteitencentrum (Centrale Zones, GWI, 2002).

Ook de geestelijke gezondheidszorg behoort tot de basisvoorzieningen van Breda. Ieder jaar maken rond de 5.000 inwoners van Breda gebruik van de geestelijke gezondheidszorg (uit de regio zijn dat nog eens 5.000 mensen). Onderdelen van deze tak van de gezondheidszorg zijn crisisinterventie, behandeling, begeleiding, preventie, dienstverlening en diagnostiek. Ook bij de geestelijke gezondheidszorg is extramuralisering gewenst (zie ook 4.2.3.).

Deelname van sociaal psychische wijkverpleegkundigen in gezondheidscentra is vanuit deze gedachtegang ook een noodzakelijke ontwikkeling. Ook het creëren van "zelfzorgpunten" in deze gezondheidscentra, waar bijvoorbeeld cliëntenraden bij elkaar kunnen komen en waar informatie en advies kan worden gegeven aan cliënten maar ook aan buurtbewoners, is een streven.

Naast de georganiseerde zorg verricht en ontvangt een groot deel van de Bredanaar zorg van familie, vrienden of kennissen. De mantelzorg is onderhevig aan ontwikkelingen. Enerzijds maakt het invoeren van zorgverlof deze vorm van zorg mogelijk, anderzijds neemt door de arbeidsparticipatie van vrouwen en de komende vergrijzing deze vorm van zorg af.

Een andere vorm van zorg is het aanbieden van schuldhulpverlening (opgenomen in het Armoedebeleid). De kredietbank en het IMW werken hierbij samen. Mensen met complexe schuldsituaties (zowel mensen met lagere inkomens als mensen met hogere inkomens) worden hier geholpen van hun schulden af te komen.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Consultatiebureaus	Geb=rww functie=m.bep	Gebouw 1:275-500 geboortes	Aandeel kinderen	onbekend	Wijk
Zorgkruispunt	Functie=m. bep Geb=rww	Functie 1:10.000 inw.	Aandeel ouderen	onbekend	Wijk
Zorgloket	Functie=m. bep	Gebouw 1	n.v.t.	n.v.t.	Stedelijk
Indicatiestelling zorg	Functie=bep	Gebouw 1		n.v.t.	Stedelijk
Maatschappelijk werk	Geb=rww, functie=bep	Functie 1:6.000-7.500 inw. (Breda)	Aandeel werkzoekenden, lagere inkomens	60 m ²	Wijk
Schuldhulpverlening	Functie=bep	Gebouw 1	Aandeel lagere inkomens	n.v.t.	Stedelijk

Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke risicogroepen zijn een kwetsbare groep in het lokaal sociaal beleid. Anders dan bij de andere voorzieningen wordt hier niet uitgegaan van de vraag naar de voorziening maar van het aanbod. Bij deze voorziening werkt het aanbod de vraag in de hand. De voorzieningen hebben op regionaal niveau een aantrekkingskracht. In de nota "Kan ik hier een poosje blijven" (2003) is de aard en de omvang van de doelgroep aangegeven en komen de verschillende instellingen op het terrein van maatschappelijke opvang aan bod. Hieronder wordt volstaan met het totaal overzicht.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Dagopvang	Geb=rww, functie= bep	Max. 100 plaatsen	Aantal ingeschreven zwerfers bij SZ	onbekend	Regionaal
Nachtopvang	Geb=rww, functie=bep	Max. 30 plaatsen	Aantal ingeschreven zwerfers bij SZ	onbekend	Regionaal
24-uurs voorziening	Geb=rww, functie=bep	Max. 30 plaatsen	Aantal ingeschreven zwerfers bij SZ	onbekend	Regionaal
Verslavingszorg	Geb=rww, functie=m.bep	Functie: 1: 16.000-20.000 inw.		onbekend	Regionaal
Zwerfjongeren (16-25jr)	Geb=rww, functie=bep	Maximaal 20 plaatsen		onbekend	Regionaal

4.2.2 Welzijn

Welzijnswerk

Ontmoeting, ontspanning en ontplooiing zijn belangrijke aspecten die het welzijn in een buurt kunnen bepalen. Juist voor de vijf kwetsbare groepen zijn dit belangrijke elementen. De plek waar dit soort activiteiten plaatsvinden (welzijnsaccommodaties) behoort dan ook juist voor deze groepen laagdrempelig te zijn. Dit verdient zoals eerder gezegd nog de nodige aandacht.

Er zijn nu doelgroepgerichte welzijnsaccommodaties zoals de ouderenpunten, w-groepen en scoutinggebouwen. Het kan zo zijn dat een welzijnsaccommodatie een specifieke taak heeft in het opvangen van een bepaalde groep maar in principe zijn alle welzijnsaccommodaties multifunctioneel. Ze hebben hoogstens het accent liggen op een bepaalde groep.

De ontmoeting tussen doelgroepen is belangrijk. Afscheiding zorgt voor onbekendheid met de andere groepen en dat kan de spanning in het samen leven in een buurt vergroten (onbekend maakt onbemind). Dit geldt ook voor ontmoeting met jongeren en allochtonen. Vandaar dat activiteiten voor allochtonen en jongeren ook een plek in een buurthuis behoren te hebben.

Multifunctionaliteit en medegebruik zijn speerpunten in het nieuwe welzijnsaccommodatiebeleid. De norm die hier is weggezet voor welzijnsaccommodaties is geen norm die direct wordt toegepast, maar een norm die de gemeente als uitgangspunt neemt bij ontwikkelingen die invloed hebben op het bestand van welzijnsaccommodaties.

Breda heeft de visie dat welzijnsaccommodaties in stand gehouden moeten worden door vrijwilligersbesturen. Richtlijn is dat de welzijnsaccommodatie een centrale rol vervult in ontmoeting en ontspanning in een buurt. Ook speelt de accommodatie een rol in het huisvesten van verenigingen uit de buurt (ruimteverhuur aan buurtbewoners). In het nieuwe subsidiebeleid van de gemeente staat dat gesubsidieerde activiteitengroepen om niet in accommodaties terecht kunnen.

In Breda wordt gestreefd naar brede scholen/kindercentra en zorgkruispunten. Idealiter zijn de welzijnsaccommodaties gekoppeld aan deze clusterings van functies. Dit niet alleen om concurrentie te voorkomen, maar ook omdat een vergaande vorm van samenwerking een inhoudelijke meerwaarde oplevert. Bij nieuwe ontwikkelingen in een (bestaand) gebied moet uitgegaan worden van het aanhaken van een welzijnsaccommodatie bij bijvoorbeeld een school, kindercentrum of een zorgkruispunt.

Zoals al in de inleiding gezegd hebben de welzijnsaccommodaties soms een functie voor een specifieke doelgroep. Uit een onderzoek naar de functie van ouderensteunpunten is gebleken dat het beter is de ouderenontmoeting in een welzijnsaccommodatie te laten plaatsvinden, maar wel om een aparte ontmoetingsplek voor kwetsbare ouderen te behouden. Deze locaties kunnen goed aanhaken bij bijvoorbeeld zorgkruispunten. Ook de ontmoetingen van een andere kwetsbare groep, zoals bijvoorbeeld maatschappelijk marginalen, vinden meestal niet plaats in welzijnsaccommodaties. Hiervoor zijn ook doelgroepgerichte accommodaties.

Er moet niet onderschat worden wat de consequenties van de extramuralisering zijn voor het welzijnswerk in een buurt of wijk. Voorheen hadden deze groepen 'eigen' ontmoetingsruimten en activiteitenprogramma's, begeleid door professionals. Nu worden zij in kleine woongroepen gesitueerd in wijken en moeten gebruik maken van het welzijnsaanbod in de wijk. Dit betekent enerzijds iets voor de toegankelijkheid van deze voorzieningen, maar belangrijker nog ook iets voor de werkers. In Breda is het zo dat buurt- en gemeenschapshuizen draaien op vrijwilligers en dat ook het activiteitenaanbod voor het merendeel uitgevoerd wordt door vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn echter niet zonder meer geschikt/capabel om ook tegemoet te komen aan de wensen van deze mensen. Gerichte inzet hierop vanuit het professionele welzijnswerk (opbouwwerk, sociaal-cultureel werk en vanuit de vrijwilligersondersteunende organisatie) is noodzakelijk.

Agogen spelen een belangrijke rol in een netwerk van een buurt. Een belangrijke rol in de signalering van knelpunten en een rol in het zoeken en stimuleren van mensen met potenties die zich in willen zetten voor hun buurt. Tijdelijke ondersteuning door agogen bij vrijwillige inzet is daarbij een optie. De signalerings- en samenbrengfunctie wordt echter steeds meer ook door andere beroepskrachten dan agogen waargenomen. Gemeente, zorginstellingen, woningbouwverenigingen, allemaal weten ze de buurt met haar bewoners steeds makkelijker te vinden. Dit houdt in dat de signaleringsfunctie nu ook voor een deel wordt vervuld door een buurtagent, medewerker van een woningbouwcorporatie of van een district. De agogen zijn echter onmisbaar met hun capaciteiten om mensen via activiteiten bij de buurt te betrekken.

In Breda zijn veel mensen actief als vrijwilliger. Om het vrijwilligerswerk aantrekkelijk te maken en te houden voor alle bevolkingsgroepen is een punt waar vrijwilligers (organisaties) terecht kunnen voor hulp bij werving en bemiddeling, ondersteuning bij personele aangelegenheden (verzekeringen, deskundigheidsbevordering, geschillen organisatie en vrijwilliger) en hulp bij financieringsmogelijkheden noodzakelijk.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m2/Formatie	Niveau
Welzijnsaccommodaties	Geb + functie=m. bep	Gebouw 1:5.500-10.000 inw.	% Bezoek welzijnsaccommodaties, z-score*	600 m ²	Wijk
Jongerenruimte	Geb + functie=bep	Gebouw 1:5.500-10.000 inw.	Aandeel jongeren	250 m ²	Wijk
Agogisch werk	Geb=rww, functie=bep	Functie 0,8-1,0:2.000 inw netto	z-score, behoefte aan ondersteuning bij besturen	n.v.t.	Wijk
Ondersteuning vrijwilligers	Geb=rww, functie=bep	Gebouw 1	Aantal vrijwilligers	n.v.t.t	Stedelijk

* z-score: De z-score is een indicator die een hogere uitkomst geeft als er een combinatie is van verscheidene achterstandsfactoren. In de z-score zijn vier weegfactoren afgezet tegen het Bredase gemiddelde. De weegfactoren zijn:
% ABW, % alloctonen, > 1 jr werkzoekend, eenoudergezinnen.

Integratie

De verwachting is dat Breda de komende jaren een multicultureler karakter krijgt. Nu is ongeveer 20% van alle Bredanaars allochtoon. Alloctonen (vooral oudere alloctonen) komen vaker dan autochtone Nederlanders terecht in een maatschappelijk isolement. Inzet hierop vanuit het sociaal-cultureel, opbouw- en alloctonenwerk zal ook in de toekomst nodig zijn. Deze gerichte inzet is meegenomen in het agogisch werk. Afhankelijk van de samenstelling van een buurt zal er immers agogisch werk worden gepleegd. Dit kunnen alloctonen, jongeren of ouderen zijn.

Uitgangspunt bij deze groepen is de integratie met de medebewoners. Hierdoor is aansluiting bij bestaande voorzieningen een must en is medegebruik van de voorziening een eerste drempelverlaging naar contacten met de medebewoners. Feit is dat allochtonen zich nu niet veelvuldig in welzijnsaccommodaties (bijvoorbeeld buurthuizen of ouderensteunpunten) laten zien. Via allerlei activiteiten voor de allochtone groepen (vanuit bijvoorbeeld zelforganisaties) in het buurthuis wordt de drempel verlaagd. Gerichte inzet per buurt op integratie is echter nog steeds noodzakelijk.

In juni 2003 is het proces rondom de diversiteitsnota 'Couscous met appelmoes' (2001) geëvalueerd. Bij de bespreking van deze evaluatie in de commissie SAW (juni 2003) is ook de discussie over het huidige afgeschreven multiculturele gebouw de Incom betrokken in relatie tot een nieuw te bouwen diversiteitsgebouw. De commissie SAW ziet op dit moment geen meerwaarde in een diversiteitsgebouw (notitie aandachtspunten integratiebeleid, commissie SAW, juli 2003).

De allochtone intermediairs vervullen een brugfunctie tussen bewoners en instellingen. Na een pilot wordt de functie nu geëvalueerd. De functies zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en instellingen (Notitie allochtone intermediairs, Breda 2001).

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Allochtone intermediairs	Functie=m. bep	Functie 1:40.000	Aandeel allochtonen, vraag instellingen	n.v.t.	Boven-wijks

Sport

Sporten is een manier om te ontspannen, maar ook om contacten op te doen. Bij uitstek is sport een plek waar culturen elkaar onbevengend tegemoet treden.

In 2001 is er een nieuwe Sportnota uitgekomen. Daarin staat dat de gemeente stimuleert dat er sportaccommodaties komen. De gemeentelijke betrokkenheid kan variëren van planologische betrokkenheid tot financiële verantwoordelijkheid voor realisatie en exploitatie. De inzet van de gemeente is afhankelijk van animo van sporters, prijsflexibiliteit (draagkracht sporters), organisatieverband en doelgroepen. Randvoorwaarden bij de sportvoorzieningen zijn voldoende parkeergelegenheid en een sociaal veilige omgeving.

De gemeente Breda wil ook inzetten op het stimuleren van topsport. De aansluiting tussen breedtesport en topsport is een van de speerpunten van de komende jaren.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Sporthal	Geb+functie=bep	Gebouw 1:25.000 inw.	Doelgroep, animo, prijsflexibiliteit	2400 m ²	Wijk
Topsport-accommodatie	Geb+functie=bep	Gebouw 1:160.000 inw.	Mogelijkheden bestaande vz, doelgroep		Stedelijk
Gymzaal (vooral gebruikt door scholen)	Geb+functie=bep	Gebouw 1:10.000 inw	Doelgroep, aanwezigheid scholen	250 m ²	Buurt
Buitensportterrein	Geb+functie=bep	Gebouw 1:6.500-7.000 inw.	Doelgroep, animo, prijsflexibiliteit		Boven-wijks
Sport- en spelplekken	Geb+functie=bep	Straal 100 m (12-18 jarigen)	Aandeel jongeren	1000-1200 m ²	Wijk
Zwembaden	Geb+functie=bep	Gebouw 1:80.000 inw.	Doelgroep, animo, prijsflexibiliteit	2530-3950 m ²	Stedelijk
Buitenzwembad	Geb+functie=bep	Gebouw 1:160.000 inw.	Doelgroep, animo, prijsflexibiliteit		Stedelijk

Kinderopvang & Onderwijs

In Breda wordt een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen in de leeftijd 0-23 jaar nastreefd.

Op de basisschool worden kinderen gevolgd via een buurtnetwerkjeugdhulpverlening. Hierin werken bijvoorbeeld de consultatiebureaus, het peuterwerk, de kinderopvang en het basisonderwijs samen. Eenmaal op het voortgezet onderwijs (en ROC's) nemen zorgteams van de scholen, die ondersteund worden door de jeugdhulpverlening, het over. De overgang van het ene volgsysteem naar het andere kan geoptimaliseerd worden.

Voor bepaalde groepen ouders (kansarme ouders) is de kinderopvang gratis (Nota kinderopvang 2000). Dit is bedoeld om ouders de kans te geven tot arbeids/maatschappelijke participatie, maar ook om de kinderen vroegtijdig te ondersteunen en te stimuleren in hun ontwikkeling.

Naast het reguliere peuterwerk kennen we in Breda ook het peuterpluswerk. Kinderen (vanaf 2 jaar) die in een achterstandspositie zitten of dreigen te raken, kunnen gebruik maken van een extra aanbod gericht op bevordering van de ontwikkeling en voorkomen of bestrijden van taalachterstand. De weging voor mate van achterstand is afhankelijk van opleidingsniveau ouders, gezinssamenstelling en het land van herkomst.

Breda streeft ernaar de verschillen in peuterwerk en kinderopvang zo klein mogelijk te maken. Er loopt een pilot in Breda waarin de beide vormen samengevoegd zijn om te ontdekken of het nader bij elkaar brengen mogelijk is. Van oudsher is peuterwerk meer gericht op ontwikkelingsstimulering terwijl de kinderopvang opgezet is vanuit het stimuleren van de arbeidsparticipatie van vrouwen. Steeds meer worden enerzijds meer ontwikkelingsgerichte activiteiten aangeboden op de kinderopvang en gaat het peuterwerk de aansluiting zoeken bij opvang.

De wens tot vorming van kindercentra (peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en basisonderwijs) wordt steeds groter. Koppeling vergroot de doorstroming en zorgt voor een constante aandacht voor het kind. In iedere buurt waar ontwikkelingsmogelijkheden liggen moet gekeken worden of het vormen van kindercentra tot de mogelijkheden behoort.

Een verdergaande ontwikkeling op het vlak van clusteren is de brede school. In Breda loopt een viertal pilots met de brede school. Steeds meer scholen zoeken ook naar een verbreding van hun functie naar de buurt. De school met haar (aanvullende) faciliteiten kan een goede aanvulling zijn op de aanwezige voorzieningen voor kinderen in de buurt. Voorbeelden zijn het medegebruik van de mediatheek, een samenwerking met de bibliotheek, soms houdt het IMW of Kruiswerk spreekuur op de school of wordt opvoedingsondersteuning gegeven. Maar ook voor kinderen is er winst. Na school worden op het terrein bijvoorbeeld door het Sportpunt of Verticaal breedtesportactiviteiten opgezet of komt er een koppeling tussen een buurtspeelterrein en een schoolspeelterrein.

Het komt voor dat peuterspeelzalen fysiek gekoppeld zijn aan buurtcentra. Ze staan echter inhoudelijk wel los van de buurtcentra. Kinderen van ouders die deelnemen aan de activiteiten van een buurthuis kunnen niet automatisch terecht in de peuterspeelzaal. Bij activiteiten in een buurthuis (bijvoorbeeld taalles voor allochtonen) gaan de kinderen vaak niet naar de hieraan gekoppelde peuterspeelzaal maar gebeurt de opvang van deze kinderen in een apart zaaltje in het buurthuis. Omdat dit echter vaak de kinderen zijn waarbij extra aandacht voor ontwikkeling nodig is, moet gestreefd worden naar een mogelijkheid tot samenwerking met de peuterspeelzaal.

De gemeente en de scholen moeten bewaken dat de praktijkgerichte leerweg en opleidingsniveau 1 van ROC in het voortgezet onderwijs aanwezig blijven in de stad. Dit zijn opleidingen voor jongeren met lage instapmogelijkheden. De kans op schooluitval is bij deze groep jongeren hoog. Het vasthouden van deze opleidingen voor de stad zorgt dat het zicht behouden blijft op de doorstroming van jongeren en het bewaken van hun schoolgang. Ook het voortgezet onderwijs in brede zin en het hoger beroepsonderwijs horen bij een stad met de omvang van Breda.

De regionale educatiecentra (r.e.c.) zijn momenteel volop in ontwikkeling.
De onderwijsbegeleidingsdienst is een van de randvoorwaardelijke zaken van het onderwijs. Deze dienst is een verantwoordelijkheid van de gemeente en bewaakt de onderwijskwaliteit.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Kinderdagverblijf (0-4 jr.)	Geb=rww, functie=rww	Functie Groei van ▶ 35% kinderen		210 m ²	Wijk
Buitenschoolse opvang	Geb=rww, functie=rww	Functie 5 ▶ 7% van het aantal kinderen		210 m ²	Wijk
Peuterspeelzalen (2-3 jr.)	Geb=bep, functie=rww	Functie 33% 2-3 jarigen (Breda)	Peuterpluswerk z-score	210 m ²	Buurt/ wijk
Basis onderwijs	Geb=bep, functie=geen	Functie 1 >143 (gemiddeld 250 kinderen)	z-score	450 m ²	Buurt
Voortgezet-onderwijs	Geb=rww, functie=geen	Praktijkgerichte opleiding, ROC niveau 1		10.000 m ²	Stedelijk

4.2.3 Wonen

In het Woonbeleid is de aandacht voor de vijf kwetsbare groepen ook verankerd. Naast de traditionele aandachtsgroep voor de Volkshuisvesting (= mensen met de laagste inkomens), gaat het hierbij om hulpbehoevende ouderen, gehandicapten en psychiatrische patiënten en allerlei groepen die een sociale hulpvraag hebben.

De samenleving vergrijsst. Via het project 'Geschikt wonen voor iedereen' worden woningen klaar-gemaakt voor mogelijke aanpassingen die het thuis zelfstandig ouder worden mogelijk moeten maken. Ook mensen met een functiebeperking kunnen op deze manier zelfstandig blijven wonen. De trend om zelfstandig te blijven wonen zorgt ervoor dat de vraag naar woningen met aanvullende zorg afgestemd op de persoonlijke situatie én wonen binnen kleinschalige woonvormen (voor zowel ouderen als verstandelijk en lichamelijk gehandicapten) toeneemt. Steeds vaker worden in plaats van de centraal gelegen (soms regionale) complexen voor bijvoorbeeld

verstandelijk gehandicapten mogelijkheden in wijken gezocht van bijvoorbeeld zes geschakelde woningen of verscheidene kleinere complexen waarbij een woonzorgcombinatie mogelijk is. Op dit moment wordt echter nog grotendeels gebruik gemaakt van de centrale voorzieningen.

Om in te spelen op de toenemende vergrijzing en extramuralisering werkt Breda met het concept Centrale Zone (zoals ook al genoemd in 4.2.1). Het model Centrale Zone bevat naast een zorgkruispunt, een ontmoetingsruimte en een aantal basisvoorzieningen ook een concentratie van aangepaste woningen.

Kwetsbare ouderen en gehandicapten lopen een groter risico om in een maatschappelijk isolement terecht te komen. De woningen van deze mensen mogen dan ook niet te ver van bepaalde basisvoorzieningen af liggen (200-500m).

Afhankelijk van de intensiteit van de zorg wordt een aantal type woningen onderscheiden:

- ◆ Aanpasbaar wonen/individueel met hulp.
Een woning die met geringe aanpassingen geschikt gemaakt kan worden
- ◆ Zelfstandig in een woonzorgcomplex.
Aanleunwoningen, serviceflats, groepswoningen
- ◆ Begeleid of beschut wonen.
Zelfstandige wooneenheden met gemeenschappelijke voorzieningen en zorgruimten
- ◆ Clusterwonen (categoraal wonen).
Kleinschalig groepswonen met zwaardere vormen van zorg.
- ◆ Intramuraal wonen.
Wonen en zorg zijn ondergebracht bij een instelling.

De capaciteit van integraal aangepaste woningen in 2002 lijkt voldoende, ook voor de behoefte van 2015, maar er ontstaat een knelpunt doordat de spreiding over de stad niet goed is en de verhouding in aangeboden woon-zorg vormen niet klopt. Een voorbeeld om dit te verduidelijken: naar verwachting is de capaciteit intramurale woonzorg te groot voor de behoefte van 2015, terwijl de capaciteit voor zelfstandig wonen in een woon-zorg complex veel te klein is voor de verwachte behoefte in 2015. Kortom, er treedt een verschuiving op in de gewenste woon-zorg vorm.

Verstandelijk en lichamelijk gehandicapten en psychiatrische patiënten

De extramuralisering van verstandelijk, lichamelijk gehandicapten en psychiatrische patiënten neemt verder toe (zie ook 4.2.1.). Naast specifiek aangepaste woningen/woonvormen kan dit - zoals hierboven reeds weergegeven - gefaciliteerd worden door Centrale Zones te realiseren. Daarnaast wordt ten doel gesteld in de periode 2000-2009 voor deze vorm van woon-zorg 350 nieuwbouwwoningen in de bereikbare huur te realiseren.

(* Perspectief wonen, uitwerking maatwerk in programmering", 2003)

Overige Begeleid wonen projecten (het gaat hierbij om woonprojecten, niet de opvang)

Het gaat hierbij om begeleid wonen voor onder andere zwerfjongeren, AMAs, 'dak- en thuislozen' en woonprojecten voor ex-drugsverslaafden. Het verschil met de begeleid wonen projecten zoals hierboven beschreven is de zorgvraag die bij de verschillende groepen aan de orde is: hulpbehoevende ouderen en gehandicapten hebben een fysieke zorgvraag; bij zwerfjongeren, AMAs, dak- en thuislozen en ex-drugsverslaafden gaat het om een sociale zorgvraag. Eind 2009 zijn 100 wooneenheden gerealiseerd in de bereikbare huur; het gaat hierbij met name om verbouw. Inbegrepen is ook de realisatie van een voorziening " a la foyer de jeunesse" .

(* Perspectief wonen, uitwerking maatwerk in programmering", 2003)

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm betreft (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Aanpasbare woningen	Geb=rww en stimulerend	1,41%*	Aandeel ouderen en gehandicapten	onbekend	Wijk
Wozoco	Geb=rww	1,44%	Aandeel ouderen en gehandicapten	onbekend	Wijk
Begeleid/beschut wonen	Geb=rww	0,50%	Aandeel ouderen en gehandicapten	onbekend	Wijk
Cluster wonen	Geb=rww	0,43%	Aandeel ouderen en gehandicapten	onbekend	Wijk
Intramuraal	Geb=rww	0,60%	Aandeel ouderen en gehandicapten	onbekend	Wijk
Indicatiestelling	Functie=rww	1%	Vastgelegd in beleid	n.v.t.	Stedelijk

(*Centrale zones, GWI, 2002)

Woon- en leefomgeving

De woon- en leefomgeving is er voor alle mensen in de buurt. Dit stelt eisen aan de woon- en leefomgeving. Kleuters, 16-jarigen en ouderen stellen andere eisen aan hun omgeving. Eigen voorzieningen zijn van belang, maar ook het samen komen in de woonomgeving. Ontmoeting tussen groepen is belangrijk om vervreemding te voorkomen en een gedeelde verantwoordelijkheid te creëren voor de omgeving.

Door allerlei mogelijkheden van bewoners om initiatieven te ontplooiën (buurtbudgetten, lusten en lasten) is het aantal speelplekken toch fors gestegen. De samenhang met de sociale situatie ontbreekt ten dele. Er zijn voldoende speelplekken, maar de spreiding sluit niet aan bij demografische opbouw van buurten.

Er zijn nu verspreid over de stad allerlei trapvelden en hangplekken. Om de hangplekken interessanter te maken zou er gekeken moeten worden naar de mogelijkheden om de voorzieningen te laten rouleren. Een roulatie van de sportvoorzieningen zoals een basketbalpaal en een voetbalkooi. Dit houdt de plekken aantrekkelijker. De meeste voorzieningen op een veld zijn immers verplaatsbaar. Dit vergroot ook de kansen om de betrokkenheid van jongeren (die er vaak is bij keuze en plaatsing van voorzieningen) vast te houden en op andere wijze in te zetten.

Een aandachtspunt bij de sport- en spelplekken is het beheer en onderhoud. Er wordt nu zoveel mogelijk geprobeerd de verantwoordelijkheid van het beheer van de plekken mede bij bewoners in de nabije omgeving of aan gebruikers van de voorziening te leggen. Zowel de gemeente als de woningbouwverenigingen experimenteren hiermee. Het kan dus zowel gaan om jongeren als om ouders. Dit zogenaamde sociale beheer heeft verscheidene doelen. Het creëert betrokkenheid bij de buurt en geeft bewoners een gezamenlijke verantwoordelijkheid waardoor sociale contacten worden aangehaald. Tevens zorgt het voor betrokkenheid bij de voorziening waardoor mensen elkaar sneller aanspreken op het mis/gebruik ervan.

Een ander aandachtspunt is de toegankelijkheid van de openbare ruimte. De bereikbaarheid van ontmoetings-, sport- en spelvoorzieningen in de openbare ruimte, maar ook de bereikbaarheid van sociale voorzieningen voor kwetsbare groepen zoals minder mobiele ouderen, behoren tot de basisuitrusting van de stad. In Breda zijn hier ervaringen mee in de vorm van voetgangerscirkels en kindveilige routes.

Ook het bieden van sociaal veilige dag- en nachtfietsroutes is een extra aandachtspunt, zeker nu gevoelens van onveiligheid steeds meer vaker een rol lijken te spelen in de mate van welbevinden van (bepaalde groepen) mensen.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Kleine speelplek	Fysiek=bep	straal 100 m	< 6 jaar	100m ²	Buurt
Grote gecombineerde speelplek	Fysiek=bep	straal 300-400 m	0-6 jaar of 6-12 jaar	800-1000m ²	Wijk
Jop/opst/spelplekken	Fysiek=bep	straal 1000-1200 m	12-18 jaar	800-1000m ²	Wijk
Ontmoetingsplekken in de buitenruimte	Fysiek=bep	Fysiek	Aandeel kinderen, ouderen, allochtonen	1,7m ² p.p.	Buurt/ Wijk
Voetgangerscirkel en kindveilige routes	Fysiek=bep	Bij concentratie van voorzieningen	Aandeel kinderen, ouderen, allochtonen		Buurt

4.2.4 Werk

Het voortgezet onderwijs en de HBO- en universitaire opleidingen maken een essentieel onderdeel uit van het karakter dat de gemeente de stad wil geven. Uit een onderzoek naar studentenhuysvesting blijkt dat dit probleem gedurende het jaar zelfoplossend is. De studentenhuysvesting blijft echter een aandachtspunt van het woonbeleid.

Het CWI (Centrum voor Werk en Inkomen) is een samenwerkingsverband tussen Sociale Zaken van de gemeente en het UWV (Uitkeringsorgaan Werkgevers Verzekeringen). Mensen kunnen er zowel terecht voor een uitkering als voor arbeidsmarkttoeleiding. Het is een stedelijke voorziening. Bekeken wordt of het CWI samen met andere voorzieningen voor werktoeleiding in een bedrijfsverzamelgebouw kan plaatsnemen. Per jaar maken 300 uitkeringsgerechtigden gebruik van sociale activeringstrajecten. De sociale activeringstrajecten worden deels door de gemeente en deels door het IMW begeleid.

Voorziening	Rol gemeente	Bandbreedte/norm (bron)	Indicatoren	m ² /Formatie	Niveau
Centrum voor werk en inkomen	Geb=rww, functie=m.bep	Gebouw 1: 160.000 inw	Aandeel lage inkomens, aandeel werklozen	n.v.t.	Stedelijk
Bedrijfsverzamelgebouw	Geb=rww, functie=m.bep	Gebouw		onbekend	Stedelijk
Activering	Functie=bep	7-8% van de uitkeringsgerechtigden	Aandeel uitkeringsgerechtigden	n.v.t.	Buurt

4.3 Specifieke voorzieningen

Naast de basisvoorzieningen zijn er ook voorzieningen die worden ingezet op basis van de sociale situatie in een district. Tussen de districten kunnen dan ook grote verschillen zitten in de aanwezigheid van specifieke voorzieningen. Deze diensten worden meestal aangeboden door de grote welzijnsinstellingen in Breda (Vertizontaal, Kobergroep, SOB, IMW en GGD).

De specifieke voorzieningen worden (vaak via gemeentelijke subsidie aan de welzijnsinstellingen) ingezet om gericht inzet te plegen op afgebakende doelgroepen.

Het gaat te ver om hier alle varianten van diensten te noemen. Er wordt maatwerk per situatie geleverd waardoor de diversiteit enorm is.

Hierdoor is het ook niet mogelijk op voorhand de specifieke voorzieningen of diensten uitputtend te benoemen om er later een keus uit te maken. Voor deze voorzieningen (diensten) geldt dat zij ad hoc projectmatig opgezet worden. Vaak zijn er bij dit soort diensten samenwerkingsrelaties aanwezig tussen de verschillende instellingen omdat een gezamenlijke en gecombineerde inzet meer oplevert dan een eenzijdige aanpak.

5. FORMELE EN INFORMELE NETWERKEN

5.1 Inleiding

De sociale infrastructuur bestaat naast het onderdeel voorzieningen ook uit de netwerken die in een buurt aanwezig zijn. Dit kunnen vastgelegde netwerken zijn zoals een overleg tussen bewoners in de vorm van een bewonersorganisatie (een geïnstitutionaliseerde vorm). Maar het kan ook het praatje over de heg zijn tussen twee bewoners. Voorzieningen moeten het mede mogelijk maken dat netwerken, contacten tussen de bewoners van een buurt, kunnen ontstaan.

5.2 Formele netwerken

Formele netwerken zijn geïnstitutionaliseerde netwerken. Hieronder vallen bewoners of professionals die zich georganiseerd hebben en de overleggen zijn structureel van karakter. In Breda zijn er een hoop overlegstructuren tussen de gemeente en welzijnskoepels, tussen koepels en bewoners en rechtstreeks tussen gemeente en bewoners en niet te vergeten tussen de professionals onderling. Deze overlegstructuren dragen bij aan informatie-uitwisseling, meningsvorming, advisering en besluitvorming binnen de eigen organisaties maar ook aan de samenwerkingsrelaties met de partners in de buurt. Samenwerking van partners in een buurt heeft een inhoudelijke meerwaarde. Dit samenwerken via een netwerk vraagt dan ook niet altijd om een gebouwelijk samengaan. Het is niet zinvol hier alle formele overlegkaders te beschrijven. Op moment van schrijven zou het al niet meer actueel zijn. Het aanhaken bij bestaande overlegkaders is van wezenlijk belang om een nieuw item in te bedden en gemeenschappelijk gemeengoed te maken. Daar komt bij dat de overleggen vaak al talrijk zijn. De meeste partijen zitten al met elkaar om de tafel voor andere onderwerpen. Het is noodzakelijk over actuele informatie te beschikken. Vandaar dat hier geen netwerken worden genoemd om werken met verouderde gegevens onmogelijk te maken.

In de verschillende overleggen heeft de gemeente steeds een andere rol (van agendabepaler en beslisser tot het gelijkwaardig deelnemen). De invloed die de gemeente heeft op de agendavorming en besluitvorming verschilt per overleg/netwerk. Dit moet goed gerealiseerd worden bij de keuze van het inzetten van een overleg/netwerk voor een onderwerp.

Aan deze overleggen wordt deelgenomen door bewoners die zich georganiseerd en geïnstitutionaliseerd hebben. Naast deze georganiseerde bewoners zijn er ook bewoners die actief zijn voor hun buurt, maar die niet meedoen in de gestructureerde overleggen.

Om in iedere buurt een formele gesprekspartner te hebben streeft de gemeente naar een dekkende aanwezigheid van bewonersorganisaties. Gezien de ontwikkelingen in de laatste jaren (individualisering, 24-uurs economie, tweeverdieners) kan een vraagteken worden gezet bij het krampachtig instandhouden van bewonersorganisaties. De praktijk leert dat mensen zich niet meer voor een langere periode willen inzetten voor een organisatie. De meeste bewonersorganisaties kampen met bestuursstekorten, vergrijzing en kunnen voor hun activiteiten moeilijk aan vrijwilligers komen. Ook de allochtone bevolking, in bepaalde buurten een essentieel onderdeel van de buurt, voelt zich niet thuis in deze Nederlandse organisatievorm. Hoe zij zich bewegen in informele netwerken is niet bekend.

Reden te meer om naast de aandacht voor de formeel georganiseerde bewoners steeds meer aandacht te besteden aan het ontwikkelen en uitproberen van andere participatievormen die aansluiten bij de huidige tijd en waarin de informele netwerken en een eenmalige inzet rondom een onderwerp of thema centraal staan.

Dit heeft belangrijke gevolgen voor de gemeente. De gemeente richt zich nu vooral op geïnstitutionaliseerde bewoners. Er komen wel steeds meer mogelijkheden (bijvoorbeeld via SAL) om ook bewoners die zich niet willen organiseren mogelijkheden te geven om te participeren buurtbudgetten, lusten en lasten, kleinschalige initiatieven. Ook in het nieuwe subsidiebeleid wordt hier rekening mee gehouden. Het is ook mogelijk voor niet-geformaliseerde groepen om een incidentele subsidie aan te vragen (bewoners die geen stichtings- of verenigingsvorm hebben en zich niet hebben ingeschreven bij de Kamer van Koophandel).

(Naar een nieuw Bredaas subsidiebeleid, 2000)

Maar ook in de communicatie vanuit de gemeente met de bewoners kunnen aanpassingen plaatsvinden. De gemeente zit nu met name met bewonersorganisaties aan tafel en processen hebben formele inspraaktrajecten. Beide vormen zijn formeel van karakter. Rondetafelgesprekken, panelbijeenkomsten, discussieavonden rond een thema, openbuurtvergaderingen tussen gemeente en bewonersorganisaties, waarbij ook individuele bewoners de agenda kunnen bepalen en mee kunnen praten, worden nu al wel geprobeerd maar nog niet op grote schaal toegepast. Een forse investering op dit vlak is verantwoord en mogelijk binnen "De regels van het Spel".

5.3 Informele netwerken

5.3.1 Civil society

De meeste mensen hebben een netwerk van relaties met familie, vrienden, collega's en andere bekenden. Via dit netwerk zijn de meeste mensen nauw met elkaar verbonden. In de netwerken worden niet alleen informatie en diensten uitgewisseld maar worden ook betrokkenheid, verantwoordelijkheid en respect getoond. Bewoners beschikken via deze sociale netwerken over zogenaamd sociaal kapitaal. De netwerken maken het mogelijk een beroep te doen op anderen voor ondersteuning, informatie en advies. In de armoedemonitor van het SCP (van 1999) is bijvoorbeeld onderzocht via welke kanalen mensen op de hoogte zijn gebracht van maatregelen ter bestrijding van armoede. Familie, vrienden, burens en contacten via werk en school worden door een groot percentage van de mensen als kanaal genoemd.

Versterking van deze sociale netwerken vergroot dus het eigen probleemoplossend vermogen van een buurt.

Het toekennen van een grotere betekenis aan de informele sociale netwerken leidt tot een relativering van de mogelijkheden van de overheid: het grootste deel van de problemen lossen mensen zelf op. Het laat bovendien zien dat de kennis en kwaliteiten in de samenleving veel groter zijn dan we denken. Het niet alleen focussen op achterstanden, maar ook uitgaan van de aanwezige kwaliteiten van mensen geeft een hele andere benadering vanuit de overheid (zie hiervoor ook pag.15, §2.3).

Daar waar gezocht wordt naar manieren om knelpunten of achterstanden weg te werken, of ontwikkelingen in de samenleving in gang te zetten, is het zaak de informele netwerken te versterken. Deze sociale netwerken strekken zich, juist door het informele karakter, diep uit in de samenleving, naar een individueel niveau dat vanuit de gemeente of instellingen soms moeilijk te bereiken is. Ook burgers die zich gewild of ongewild buiten de samenleving geplaatst zien, of die zich aan de formele hulp- of dienstverlening onttrekken, kunnen op deze manier worden bereikt. Het bewust gebruiken van deze netwerken kan de effectiviteit van andere instrumenten versterken.

Bij het werken met deze niet georganiseerde netwerken is het belangrijk dat de netwerken worden benaderd vanuit het referentiekader van deze netwerken. De benadering moet informeel blijven. Waar de insteek wordt gebruikt om de informele netwerken te laten participeren in formele, meer geïnstitutionaliseerde, structuren, dreigt het gevaar dat de netwerken zelf gaan institutionaliseren. De kracht van het netwerk als hiervoor beschreven gaat dan verloren. Ook is het nodig deze netwerken te faciliteren.

Daarnaast hoeft een hecht netwerk niet in alle gevallen positief te werken. Sterke groepen kunnen zorgen voor binding, vertrouwen en onderlinge steun maar kunnen zich ook afsluiten voor de omgeving of intolerant zijn ten opzichte van buitenstaanders.

Eén van de meerwaarden van de gemeente Breda is dat ambtenaren zich in de wijken en buurten bewegen waardoor zij meer zicht krijgen en deelnemen aan de informele netwerken. Dit heeft zowel voor de gemeente als de buurt een meerwaarde. De gemeente krijgt meer informatie uit het district en een beter beeld van de situatie. Het heeft ook een meerwaarde voor de buurt omdat de informatie vanuit de gemeente nu ook via informele kanalen bij bewoners komt.

5.3.2 Inzicht in de informele netwerken

Het is moeilijk voor de overheid zicht te krijgen op de sterkte en aanwezigheid van de sociale netwerken in een buurt/wijk. Dit kan doordat ambtenaren zich bewegen in de informele netwerken maar ook door via bijvoorbeeld de Burgerenquête na te gaan:

1. hoeveel contacten mensen in hun buurt hebben en hoe intens het contact is
2. buurtgehechtheid
3. medeverantwoordelijkheid
4. vrijwilligerswerk in de buurt
5. sleutelfiguren: intermediairs

De meeste wijken en buurten hebben sleutelfiguren die goed op de hoogte zijn van alles wat er speelt in een buurt. Dit hoeven niet per se mensen te zijn die aan geïnstitutionaliseerde overleggen deelnemen. Dit kan een wijkagent, wijkverpleegkundige maar ook een betrokken bewoner zijn. Zicht krijgen op de sleutelfiguren geeft een mogelijkheid tot het toegang krijgen tot de informatie en het doorgeven ervan.

Als formele gesprekspartner geven de wijk- en dorpsraden gevraagd en ongevraagd advies aan het gemeentebestuur, waarbij zij zich reeds richten op het niveau van een buurt of wijk. Zij bevinden zich, ondanks hun formele status, dicht bij de informele netwerken en maken daar ook vaak deel van uit.

De gemeente heeft, door zich met name te bewegen in de formele netwerken, in geringe mate invloed op de informele netwerken. Als de gemeente zich niet beweegt in de informele netwerken is de sturing hierop ook in mindere mate mogelijk. Via sleutelfiguren die aan zowel het formele als het informele netwerk deelnemen (een ambtenaar dan wel een buurtbewoner) kan toch toegang worden gekregen tot dit netwerk. De invloed op het informele netwerk hangt dan echter af van de sleutelfiguur.

5.3.3 Versterken van de informele netwerken

Informele netwerken worden steeds belangrijker. De trend is dat mensen zich steeds minder voor een langere periode in georganiseerd verband in willen zetten (nieuw type vrijwilliger).

Manieren om de informele netwerken te versterken, een impuls te geven:

1. *Benutten deskundigheid in de buurt*

Inventariseren van de deskundigheid die aanwezig is in een buurt om deze deskundigheid vervolgens (via aan informele netwerk gerelateerde bewonersorganisaties) ad hoc in te zetten voor de buurt. Deze inventarisatie wordt uitgevoerd door personen of organisaties die nauw aansluiten bij het sociale netwerk. Dit gebeurt in Noordoost al in het klein bij de Letskring Mallemoer.

2. *Nieuwe participatievormen opzetten en erkennen*

De gemeente kan naast het uitnodigen van formele gesprekspartners ook de niet georganiseerde gesprekspartners uitnodigen tot overleg. En kan ook bewoners stimuleren actief te worden via eenmalige en niet geïnstitutionaliseerde participatievormen. In het kader van SAL en bijvoorbeeld het project 'Lusten en Lasten' worden de informele circuits en de betrokken buurtbewoners in beeld gebracht en geactiveerd.

3. *Sleutelfiguur en intermediair*

Om zicht te behouden op de informele netwerken is het belangrijk dat sleutelfiguren en intermediair (zoals de agogen, wijkagent, districtsmedewerker) tijd en ruimte hebben om het netwerk te onderhouden en daarin mee te ontwikkelen. Het netwerk ontwikkelt zich voortdurend en iedere keer zal de rol van de intermediair of de sleutelfiguur in het netwerk veranderen. Als hier niet in mee wordt gegaan zal de plek in het netwerk verdwijnen.

6. RELATIE MET DE FYSIEKE EN ECONOMISCHE INFRASTRUCTUUR

In het lokaal sociaal beleid wordt veel aandacht geschonken aan integraal en sectoroverstijgend werken. Het Grotestedenbeleid is hier een voorbeeld van. Ook vanuit de sociale infrastructuur (als onderdeel van het lokaal sociaal beleid) zijn er verbanden met de fysieke en economische infrastructuur.

Zoals ook al in het voorwoord werd aangegeven gaat deze notitie alleen in op de sociale voorzieningen. Dit is gedaan omdat de primaire insteek van deze notitie was het formuleren van een beleidskader voor de sociale infrastructuur en het creëren van een instrument dat een streefbeeld kan vertalen naar een investeringsplan voor de sociale voorzieningen.

Dat de andere diensten hebben aangegeven ook te willen werken met deze methodiek is iets dat toegejuicht moet worden en wat het integrale en sectoroverstijgende karakter van onze gehele infrastructuur in Breda ten goede zal komen.

De basisvoorzieningen zoals genoemd in hoofdstuk 5 geven al inzicht in de dwarsverbanden. Veel van de voorzieningen hebben een ruimtelijke weerslag of stellen eisen aan de inrichting van de woon- en leefomgeving. Ook hebben ze een financiële kant.

6.1 Relatie met Ruimtelijke ontwikkeling, Milieu, Cultuur en Economische zaken

Door de fysieke vertaalslag van voorzieningen is er een sterke relatie met de dienst RMCE. Bij deze dienst zijn de ontwikkelingslocaties bekend, worden bestemmingsplannen gemaakt en vergunningen verleend.

Een belangrijke partner dus als signaleerder van ruimtelijke mogelijkheden in een buurt of wijk. Maar ook als realisator van voorzieningen die gekoppeld zijn aan het thema wonen. Woningen voor ouderen, woningen met zorggarantie en huisvesting voor gehandicapten zijn items waarbij samenwerken van essentieel belang is (Maatwerk in Programmering, 2001). Dit samenwerken strekt zich uit van de volkshuisvestelijke hoek naar de stedenbouwers en de vergunningverleners. Ook de realisatie van commerciële voorzieningen gebeurt bij RMCE (Detailhandelsnota, 2001). Deze voorzieningen dragen ook bij aan de sociale infrastructuur.

Vele culturele voorzieningen binden mensen, geven ontplooiingskansen en/of zorgen ervoor dat mensen (makkelijker) participeren in de maatschappij. De bibliotheek is bijvoorbeeld een plek waar mensen zich kunnen ontplooiën, maar steeds vaker krijgt de bibliotheek ook een rol in de ontmoeting en maatschappelijke en sociale participatie (computercursussen, lezingen, mediatheken). Ook in Breda zijn deze ontwikkelingen in volle gang. Vele culturele activiteiten vinden hun plek in een welzijnsaccommodatie. Via bijvoorbeeld toneelspelen of cursussen keramiek kunnen mensen zich ontplooiën en kan de eigenwaarde vergroot worden. Hierdoor is het ook makkelijker sociaal en maatschappelijk te participeren.

6.2 Relatie met Stadsbeheer

Met name de sport- en spelvoorzieningen en ontmoetingsplekken in de openbare ruimte zorgen ervoor dat Stadsbeheer en SAW in vele gevallen samen optrekken als het gaat om dit type voorzieningen. In de aanlegfase maar ook tijdens het beheer.

Veel van dit type voorzieningen wordt beheerd door mensen die om of nabij de voorziening wonen. Deze combinatie van beheer en actieve inzet van bewoners wordt ook wel sociaal beheer genoemd. In de Gebiedstypebeheersplannen wordt ook dit sociale beheer meegenomen.

6.3 Relatie met Bestuursdienst

Bij het maken van de sociale analyse wordt voor een heel groot deel gebruik gemaakt van gegevens uit Swing en uit allerlei reguliere onderzoeken die O&I uitvoert. Wat steeds vaker blijkt is dat diensten zelf allerlei wijktyperingen, buurtfoto's en dergelijke maken. Afstemming en overleg over welke gegevens nodig zijn voorkomt dubbel werk en verwarring bij externen. Ook is het verder uitwerken van het GIS-systeem voor met name de districtsuitwerkingen van wezenlijk belang. Het nu handmatig bijhouden en maken van overzichtskaarten is niet efficiënt en komt de werk/buikbaarheid niet ten goede.

Volop mogelijkheden dus om de bestaande samenwerking met de diensten rondom de pijlers verder uit te werken.

7. SOCIALE INFRASTRUCTUUR IN DE WIJK: EEN PLAN VAN AANPAK

7.1 Inleiding

In de voorafgaande hoofdstukken is een stedelijke en theoretische insteek gekozen bij de benadering van de sociale infrastructuur. De definitie is vastgesteld, de reikwijdte is vastgesteld, maar wat betekent dit nu praktisch voor de wijken en buurten van Breda?

In Noordoost is er een grote herstructureringsoperatie aan de gang via het project Samenwerken Aan Leefbaarheid (SAL) en daarnaast heeft Noordoost Vinex-locaties bij het dorp Teteringen. Noordoost is daarom het eerste district waarvoor een plan van aanpak wordt opgesteld voor de sociale infrastructuur.

7.2 Stappenplan

Om de gewenste sociale infrastructuur in Noordoost in kaart te brengen en hiervoor een plan van aanpak op te stellen worden de volgende stappen gezet.

1. Sociale analyse van het district

Huidige statistische gegevens

Uit de Burgerenquête, Swing, Toetsing Grotestedenbeleid en andere aanwezige statistische gegevens, wordt informatie gehaald over de onderstaande onderwerpen.

Bevolkingsgegevens

- ◆ aantal inwoners
- ◆ samenstelling bevolking (huishoudens, etniciteit)
- ◆ leeftijd

Voorzieningen

- ◆ gebruik maken
- ◆ waardering van voorzieningen

Netwerken (formeel en informeel)

- ◆ contacten in de buurt
- ◆ deelname aan informatiebijeenkomsten en dergelijke

Huidige participatie van bewoners

Sociaal

- ◆ contacten in de buurt
- ◆ sociale kwaliteit
- ◆ medeverantwoordelijkheid voor de buurt
- ◆ gehechtheid aan de buurt
- ◆ vrijwilligerswerk

Maatschappelijk

- ◆ Sport
- ◆ Cultuur
- ◆ Arbeid
- ◆ Onderwijs
- ◆ Politiek

Specifieke doelgroepen

- ◆ Gericht op vijf risicogroepen waarvan bekend is dat zij minder maatschappelijk participeren: (zorgbehoevende ouderen, jongeren met een slechte start, langdurig werklozen en jonge arbeidsongeschikten, allochtone groepen, maatschappelijke risicogroepen).
- ◆ Tevens is aan de hand van de z-score bekeken of er daarnaast specifieke aandacht nodig is voor bepaalde groepen in het district. Waar nodig wordt hiervoor een verdiepingsonderzoek gestart.

Informatie uit het district

Het geheel van informatie over de voorzieningen, de netwerken en de statistische informatie wordt vervolgens voorgelegd aan de bewonersorganisaties en sleutelfiguren in het district. Zij kunnen hier kanttekeningen en aanvullingen bij plaatsen.

Resultaat: De sociale situatie in NO

Het geheel van deze informatie wordt vervolgens gebundeld tot een verhaal over de huidige sociale situatie in Noordoost.

2. Inventarisatie van de huidige voorzieningen en netwerken en benoemen streefbeeld

De huidige sociale voorzieningen worden geïnventariseerd met behulp van een databank van O&I. Deze lijst van voorzieningen bestond al maar was niet actueel en daarmee deels bruikbaar.

De huidige voorzieningen worden vergeleken met de basisvoorzieningen en de sociale situatie, de discrepantie tussen deze aspecten wordt vervolgens zichtbaar gemaakt.

Voor de sociale situatie wordt een streefbeeld opgesteld en dit streefbeeld wordt vertaald naar de mogelijkheden van de sociale infrastructuur om daar een rol in te spelen. Ook wordt aangegeven waar andere aanvullende sociale instrumenten ingezet moeten worden. En waar het versterken van de sociale infrastructuur gevolgen heeft voor de fysieke en economische infrastructuur.

Dit deel wordt goed besproken met externe uitvoerende betrokkenen. De welzijnskoepels moeten mede aangeven welk streefbeeld behaald kan worden met welke instrumenten. De welzijnskoepels zijn immers voor een groot deel de uitvoerende instanties van het beleid van de gemeente.

3. Integrale aanpak per buurt

Per buurt worden de aanbevelingen uit het voorafgaande hoofdstuk bij elkaar gezet om een integraal overzicht per buurt te krijgen.

4. Netwerken

Afhankelijk van de acties die opgezet worden, worden de bijbehorende netwerken in kaart gebracht en waar nodig versterkt.

5. Meerjarenactieplan

De actiepunten zijn samengebracht in een actielijst waarin aan wordt gegeven: wat er moet gebeuren, waar dit toe leidt (versterking van welke structuur), wie verantwoordelijk is en op welke termijn dat gerealiseerd gaat worden.

BIJLAGE 1: DE GEKOZEN BANDBREEDTES VAN BASISVOORZIENINGEN

1 ZORG

1.1 Gezondheidszorg

Huisarts **bandbreedte 1:2.350 ▶ 2.750 inwoners**

Vanuit het COTG (Centraal Overlegorgaan Toegepaste Gezondheidszorg, een advies- en overlegorgaan van VWS) is de norm vastgesteld op 1:2.350 inwoners. Dit is een algemeen aanvaarde norm. De maximale norm voor een huisarts is 1:2.750 inwoners.

Door de aankomende extramuralisering zal het accent steeds verder verschuiven naar of onder de 1:2.350. Vandaar dat de pijl (▶) die ontwikkelingsrichting aangeeft.

Apotheek **bandbreedte 1:8.000 ▶ 10.000 inwoners**

Hiervan zijn twee normen bekend.

1. De Planologische Kengetallen (PKG) geven een bandbreedte aan van 1:7.000-10.000 inwoners (1996).
2. Het COTG hanteert de norm van 1:8.000 inwoners-10.000 inwoners (2001).
De COTG-norm is algemeen geaccepteerd zowel landelijk als in Breda, vandaar dat in Breda wordt gekozen voor de bandbreedte 1:8.000-10.000 inwoners.

Tandarts **bandbreedte 1:3.250 inwoners**

Hiervan zijn twee normen bekend.

1. De Planologische Kengetallen (1996) hanteren een norm van 1:2.000-2.200 inwoners. Kinderen en ouderen zijn niet in het inwonertal meegenomen. Welke leeftijdsgrenzen hierbij echter gehanteerd zijn, is onbekend. Het werken met deze norm is met het ontbreken van deze uitgangspunten niet mogelijk.
2. Het COTG hanteert de norm 1:3.250 inwoners.
Gezien de werkbaarheid wordt gekozen voor de norm van het COTG. Mogelijk verschuift deze norm op korte termijn door het opkomen van het vak mondhygiëniste en het steeds vaker voorkomen van ingewikkelde ingrepen bij de tandarts. Welke verschuivingen dat teweegbrengt is op dit moment nog niet bekend.

Fysiotherapeut **bandbreedte 1:3.000 inwoners**

Hiervan zijn twee normen bekend.

1. De Planologische Kengetallen (1996) hanteren een norm van 1:1.336 inwoners. De PKG gaat echter uit van het aantal werkers zonder daarbij onderscheid te maken naar parttime en fulltime krachten. Ook is onduidelijk of het hierbij zowel gaat om huisartsverwijzingen en particulier initiatief of alleen huisartsverwijzingen. Gezien de norm zullen beide aspecten meegenomen zijn.
2. Het COTG hanteert de norm 1:3.000 inwoners.
De gemeente Breda (gaat uit van huisartsverwijzingen) hanteert gezien de werkbaarheid de norm van de COTG.

1.2 Ouderen en hulpverlenende zorg

Consultatiebureaus **voorlopige bandbreedte 1:275-500 inwoners**

De landelijke financieringsnorm gaat vanaf 2003 uit van 1 consultatiebureau op de 500 geboortes. In Breda worden ongeveer 1650 kinderen per jaar geboren. Dit zou neer komen op 3 consultatiebureaus. Er zijn nu in Breda echter twee keer zoveel consultatiebureaus. Breda is zich nu aan het beraden hoe zij de landelijke financieringsnorm wil relateren aan de uitgangspunten in het Bredase jeugdgezondheidsbeleid.

Zorgkruispunt **bandbreedte 1:10.000 inwoners**

In de nota's 'Geschikt wonen voor iedereen' (2001) en in het bijzonder in de nota Centrale zones (2002), en Zorginfrastructuurplan (2003) wordt voor een zorgkruispunt de norm van 1:10.000 inwoners aangehouden. In dit zorgkruispunt bevindt zich een coördinatiepunt voor alle vormen van zorg inclusief de 24-uurszorg.

Zorgloket

Het zorgloket moet gaan dienen als poort voor alle zorgvragen in de stad.

Indicatiestelling Zorg

Het RIO (een regionale instelling) is de belangrijkste instelling die nu indiceert. De indicatie gebeurt echter vaak dubbel omdat ook de zorgverlenende instantie een indicatie maakt. Ontwikkelingen hierin zijn niet uit te sluiten.

Maatschappelijk werk **bandbreedte 1:6.000-37.500 inwoners**

Vanuit VWS is er in 2000 een stimuleringsregeling geweest om het maatschappelijk werk een impuls te geven. De norm vanuit het Rijk is één maatschappelijk werker op 6.000 inwoners. Ook de gemeente Breda heeft gebruik gemaakt van deze impuls en mede door zelf bij te financieren de norm verhoogd van 1:8.700 naar 1:7.500 maatschappelijk werker (CO 13930).

Schuldhulpverlening

Het IMW en de Kredietbank werken samen bij de schuldhulpverlening.

1.3 Maatschappelijke opvang

Bij maatschappelijke opvang speelt mee dat het aanbod de vraag kan bepalen. Voorzieningen hebben vaak een aanzuigende werking op de doelgroep.

- ◆ **Dagopvang** **max. 100 of 100:160.000 inwoners**
Maximaal 100 plaatsen
- ◆ **Nachtopvang** **max. 30**
Maximaal 30 plaatsen
- ◆ **24-uursopvang** **max. 30**
Maximaal 30 plaatsen
- ◆ **Zwerfjongeren** **max. 30**
Maximaal 20 plaatsen
- ◆ **Verslavingszorg** **1:16.000-20.000 inwoners**
Eén hulpverlener op 16.000-20.000 inwoners.

2 WELZIJN

2.1 Welzijnswerk

Welzijnsaccommodaties voor ontmoeting, ontspanning en ontplooiing *1:5.500-10.000 inwoners*

In het nieuwe accommodatiebeleid is gekozen voor het inzetten van multifunctionele gebouwen. Er wordt zoveel mogelijk afgestapt van doelgroepaccommodaties. Onder de welzijnsaccommodaties vallen dan ook zowel de buurt- als gemeenschapshuizen, de ouderensteunpunten, de Incom als de gebouwen van w-groepen. We gaan uit van medegebruik van een doelgroep gerelateerde accommodatie indien noodzakelijk (bij ruimtegebrek in bijvoorbeeld een buurt- of gemeenschapshuis).

Van de welzijnsaccommodatie zijn verscheidene normen bekend:

1. *Oude gehanteerde norm 1:6.500 inwoners B-buurt en 1:1.500 inwoners voor de A-buurt*
De gemeente Breda werkt echter niet meer met een indeling in A- en B-buurt waarmee deze norm vervalt.
2. *Praktijkboek Lokaal Accommodatiebeleid (Landelijke uitgave) 1:10.000 inwoners*
Deze norm gaat uit van een landelijke behoeftepeiling aan sociaal culturele voorzieningen. Deze norm zou betekenen dat er in Breda fors gesneden zou moeten worden. Dit is echter niet de bedoeling.
Ook als gekeken wordt naar de landelijke gemiddelden van vloeroppervlak (0,10-0,15 m² per inwoner landelijk tegenover 0,25m² per inwoner in Breda), investering per inwoner (20,= landelijk ten opzichte van 23,33 in Breda) investeert Breda meer dan andere steden in buurt- en gemeenschapsaccommodaties ('Analyse van de accommodaties in 5 districten', 2000).

Gezien de huidige onderbezetting van een aantal welzijnsaccommodaties (soms lager dan 20% van de openingstijden ten opzichte van 20-40% landelijk) gaat de gemeente via het nieuwe accommodatiebeleid meer sturen op het plaatsvinden van gesubsidieerde activiteiten in gesubsidieerde welzijnsaccommodaties ('Notitie naar een nieuw accommodatiebeleid', 2000).

De norm die gehanteerd wordt is 1:5.500-6.500 inwoners

Deze norm doet recht aan de huidige situatie maar betekent wel dat het huidige bestand bevroren wordt. Dit is gezien de huidige bezettingsgraad en afzetting tegen landelijke cijfers ook reëel is.

Jongerenruimtes *1:5.500-10.000 inwoners*

Iedere welzijnsaccommodatie moet beschikken over een jongerenruimte.

Agogisch werk

Het meeste agogische werk in Breda gebeurt door Vertizontaal. SOB speelt echter via het ouderewerk ook een rol in het sociaal-culturele ouderewerk.

Er zijn geen normen voor agogisch werk per inwoner. De bestaande situatie kan echter omgerekend worden naar een norm. Hierbij is geen onderscheid gemaakt naar projectmatig werk en regulier werk omdat veel van de projecten al jaren lopen en er gesprekken gaande zijn om deze op te nemen in het reguliere werk. Wel is het beheer uit de uren gelaten.

<i>2001 Vertizontaal</i>	
<i>Totaal netto 80.050 uren</i>	<i>(71,3 fte)</i>
<i>2001 SOB</i>	
<i>Totaal netto 155 uren</i>	<i>(4,3 fte)</i>

De bandbreedte wordt door de opname van projectmatig werken laag aangehouden. 0,8-1,0 fte per 2.000 inwoners. (Voor het berekenen van de bruto uren komt daar voor Vertizontaal 40% bovenop en voor het SOB 25%).

Er wordt in het agogisch werk geen onderscheid gemaakt naar de diverse deeltherreinen van het agogisch werk (sociaal-cultureel, jongeren, allochtonen en dergelijke). Afhankelijk van een situatie in een district wordt er immers inzet gepleegd. Als er veel jongeren zitten wordt er inzet gepleegd op jongeren.

Dus voor 1.000 inwoners is er netto 0,5 fte agogisch werk beschikbaar en afhankelijk van de samenstelling van de bewoners en prioriteitstelling van bewoners en professionele partners worden er één of meer) agogische terrein(en) ingezet.

Vrijwilligersondersteuning

In Breda zijn vele vrijwilligersactief. Een (1) ondersteuningspunt hiervoor is gewenst.

2.2 Integratie

Allochtone intermediairs 1:40.000 inwoners

Vanuit de nota 'Couscous met appelmoes' is de vraag naar intermediairs binnengekomen. Het gaat om de inzet van 0,8 fte intermediair per district.

2.3 Sport

Sporthal 1:25.000 inwoners en 1 stedelijk

In de Sportnota (2001) staat dat er één stedelijke sportaccommodatie moet zijn en daarnaast 1:25.000 inwoners een sporthal.

Topsportaccommodatie

In de sportnota wordt aangegeven dat er mogelijkheden moeten zijn voor topsport in Breda. Er is nu geen geschikte topsportlocatie. Op basis van de vraag en het huidige aanbod moet bekeken worden welke mogelijkheden de accommodatie moet bevatten.

Gymzaal

Er zijn nu tien gemeentelijke gymzalen. De huidige praktijk is tot norm verheven.

Buitensportterreinen 1:6.500-7.000 inwoners

De bestaande situatie wordt verheven tot norm. Er zijn nu 24 gemeentelijke buitensportterreinen. De huidige inzet is tevens het vastgestelde maximale volume.

Sport- en spelplekken

In de Sportnota (2001) staat dat er één sport- en spelplek moet zijn op de 325-350 kinderen in de leeftijd van 12-15 jaar.

Zwembaden 1:80.000 inwoners

De bestaande situatie wordt verheven tot norm. Er zijn nu twee zwembaden.

Buitenzwembad 1:160.000 inwoners

De bestaande situatie wordt verheven tot norm. Er is nu één buitenzwembad.

2.4 Kinderopvang & Onderwijs

Bij het onderwijs wordt er vanuit gegaan dat er in een gebied met drie basisscholen in ieder geval één peuterspeelzaal en één kinderopvangplek aanwezig is.

Peuterspeelzaalwerk 0,33% van het aantal 2-3 jarigen

In het Spreidingsplan Peuterwerk (2001) van de gemeente Breda staat dat 56% van het aantal peuters (2-3 jarigen) gebruik maakt van de peuterspeelzaal. 0,33% van het aantal 2-3 jarigen geeft het vereiste aantal peuterspeelplekken.

Kinderopvang

In de Nota Kinderopvang 2000-2003 (2000) van de gemeente Breda staat dat 27 ▶ 35% van het aantal 0-4 jarigen gebruik maakt van kinderdagverblijven. 30% van de kindplaatsen wordt gesubsidieerd. De Buitenschoolse opvang maakt een ontwikkeling van 547% van het aantal kinderen. In de buitenschoolse opvang wordt 40% van het aantal kindplaatsen gesubsidieerd.

Basisonderwijs 1:143 ▶ 250 kinderen

De opheffingsnorm voor een basisschool is 1 < 143 kinderen. Een vitale basisschool heeft ongeveer 1:250 kinderen.

Voortgezet onderwijs

De aanwezigheid van praktijkgerichte opleiding en opleidingsniveau 1 wordt dusdanig belangrijk gevonden dat deze als basisvoorziening zijn benoemd.

Speciaal onderwijs (r.e.c.)

Op regionaal niveau wordt hier een opzet voor gemaakt.

Scholen speciaal onderwijs

Door de omvang van Breda zijn ook in Breda speciaal onderwijs voorzieningen aanwezig. Breda vervult hierin ook een rol voor de omliggende dorpen. Hiervoor is geen norm te ontwikkelen. Breda spreekt echter wel de wens uit deze functie te blijven vervullen.

R.O.C.

In een stad met de omvang van Breda is een ROC een basisvoorziening.

3 WONEN

3.1 Vanuit de verschillende onderzoeken vanuit het Verwey-Jonkerinstituut (in opdracht van het GWI-project) heeft de gemeente Breda recentelijk (2003) normen overgenomen.

Afhankelijk van de intensiteit van de zorg worden type woningen onderscheiden:

- ◆ aanpasbaar wonen/individueel met hulp (1,41% van de inwoners)
een woning die met geringe aanpassingen geschikt gemaakt kan worden.
- ◆ zelfstandig in een woonzorgcomplex (1,44% van de inwoners)
aanleunwoningen, serviceflats, groepswoningen
- ◆ begeleid of beschut wonen (0,50% van de inwoners)
zelfstandige wooneenheden met gemeenschappelijke voorzieningen en zorgruimten
- ◆ clusterwonen c.q. categoriaal wonen (0,43% van de inwoners)
kleinschalig groepswonen met zwaardere vormen van zorg
- ◆ intramuraal wonen (0,60% van de inwoners)

Indicatiestelling

De woningbouwverenigingen indiceren bewoners of zij versneld voor een aangepaste woning in aanmerking komen.

3.2 Woon- en leefomgeving

Kinderspeelplaatsen

In de laatste nota over speelvoorzieningen ('Nota spelen in de woonomgeving', 1994) staat een norm van 1,4 m² speelvoorziening per kind. Waarbij er in een straal van 400 m rond de speelvoorziening minimaal 30 kinderen wonen tot 6 jaar. In de praktijk zitten we nu al op ongeveer 1,7m² kind. Stadsbeheer is bezig met een nieuwe nota over speelvoorzieningen. In een eerste concept wordt aangehouden dat de actieradius als volgt is:

Leeftijd	Actieradius	Speelvoorziening
0-6 jaar	100m	kleuterspeelplek
6-12 jaar	300-400m	grotere speelplaats
12-18 jaar	800-1000m	jongerenvoorziening

Hoeveel kinderen een speelvoorziening rechtvaardigen is echter nog niet bekeken. Tot die tijd wordt de huidige norm van 1,7m² met de nieuw actieradius als uitgangspunt genomen.

Ontmoetingsplekken in de buitenruimte

Voor verschillende leeftijdsgroepen moeten er ontmoetingsruimten zijn in de leefomgeving. Voor de andere leeftijdsgroepen gelden tijdelijk dezelfde normen als voor kinderen.

4 WERK

Hoger onderwijs

In een stad met de omvang van Breda is de aanwezigheid van hoger onderwijs een gewenste situatie.

Nu zijn er in Breda de NHTV (toerisme opleiding), Hogeschool Brabant, KMA (Militaire academie), Open Universiteit, Nuts Volksuniversiteit. Welke opleidingen worden aangeboden hangt echter grotendeels af van de vraag. Hiervoor is geen norm te ontwikkelen.

CWI **1:160.000 inw.**

Conform landelijke richtlijnen is er 1 CWI voor de stad.

Activering **7-8% van de uitkeringsgerechtigden**

Per jaar maken 300 uitkeringsgerechtigden gebruik van de sociale activeringstrajecten.

Bij SZ behandelen de drie medewerkers 100 klanten per jaar.